

АВАНТАРД

АВАНГАРД VANGUARD

журнал для молоді.
Офіційний пресовий орган
Центральної Управи
Спілки Української Молоді.
Виходить що три місяці.

Official Press Organ of
the Central Committee,
the Ukrainian Youth Association
(in exile).
quarterly

Редакційна Колегія: мгр. ГАНОВСЬКИЙ Є., ДЕРЕМЕНДА Я., мгр. КОВАЛЬ О., КІС Т., КРУШЕЛЬНИЦЬКИЙ І. (головний редактор), д-р КУШНІР М., ЛЕНИК В., мгр. МИКУЛА В., інж. ОЛЕСЬКІВ В., мгр. ОЩИШКО Г., д-р СТЕБЕЛЬСЬКИЙ В.

Редакційне листування і матеріали надсилати на адресу:
«Авангард», 49, Linden Gardens, Notting Hill Gate, London, W.2., England.

Адреса Адміністрації: "Avantgarde", 72 Bld. Charlemagne, Bruxelles IV., Belgique.

АДРЕСИ ЦЕНТРАЛЬНОЇ І КРАЄВИХ УПРАВ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

та представників «Авангарду»:

Union de la Jeunesse Ukrainienne
(Центр. і Краєва Управи)
72, Bld. Charlemagne,
Bruxelles IV., Belgique.

Ukrainischer Jugendverein
Zeppelin Str. 67,
München 8,
Germany.

Ukrainian American Youth
Association, Inc.,
P.O. Box 211, Cooper Station,
New York 3, N.Y., U.S.A.

Union de la Jeunesse Ukrainienne
5, rue Cadet,
Paris 9e, France.

Ukrainian Youth Association
83 Christie Street,
Toronto 4, Ont., Canada.

Sr. Jose Pawlyschyn
Catia Alta Vista,
Calle Transversal 2 A N-11 B
Caracas, Venezuela.

Ukrainian Youth Association
49, Linden Gardens,
London, W.2., Great Britain.

Sr. Bohdan Bilynskij (SUM)
Rua Piaui, 205 — Ap. 3,
Sao Paulo, Brazil.

Mr. W. Maykowsky
51, Northcott Rd.,
Lalor Park, N.S.W., Australia.

Sr. Iv. Lytvynovycz
Casilla de Correo 70,
Encarnacion, Paraguay.

"Prosvita" (SUM)
c. Soler 5039
Buenos Aires, Argentina.

Автопортрет Тараса Шевченка

АВАНГАРД

ЖУРНАЛ ДЛЯ МОЛОДІ

(Наука, знання, література,
суспільно-політична думка)

Рік XVIII

Ч.:2 (74)

ІЗ ЗМІСТУ

	Стор.
— Право молоді на ініціативу	2
Т. Шевченко: Подражаніє II. Псалму	3
В. Шаїн: Шевченко і революційна молодь	5
Я. Славутич: Сумівська пісня	8
П. Савчук: Тарас Шевченко і молодь	9
От. М. Левенець: Християнське виховання молоді	22
Б. Гринченко: Відмова	28
О. Коваль: Перед черговими завданнями	29
Т. І. Кіс: Наші завдання на зовнішньому відтинку	35
Р. Драган: Юнак у школі (III)	39
А. Чубатий: Наші виховні справи	41
С. М. Мудрик: Дух часу і виховання	45
В. Шалі: Устим Кармалюк	47
А. М.: Київ і Львів	51
В. Шербаківський: Праукраїнський соціально-устрій	55
Комунікат ЦУ СУМ про Пленум	61
Із звернення до громадськості	63

1964

ПРАВО МОЛОДІ НА ІНІЦІАТИВУ І ВЛАСНУ ДУМКУ...

Перед нами документи і статті про події, що мали місце в університеті Ратгерса в Нью-арку, США. Тло подій відоме. Групка молодих українських студентів з того університету, під керівництвом свого університетського спікуна, лектора університету, також українця, всупереч загальній українській опінії, прийняла з доповіддю московського вислужника в ОН, Ю. Кочубея. Доповідь на тему «Роля України в ССРСР» відбулася в залі університету в формі лекції, після якої учасники могли ставити питання. Про дискусію не могло бути мови. Репортер місцевого часопису «Де Ратгерс Обзервер», зрєферувавши перебіг доповіді, запити й відповіді, стверджує, що все пройшло вдоволяючо для доповідача. Згадана ж групка студентів, учасників лекції, в своєму комунікаті і інших виясненнях, як також їхній університетський спікун, твердять, що вони, тобто організатори тієї лекції, вийшли «переможно», бо поставили ряд питань, які мали за мету притиснути «до муру» запрошеного ними «гостя». Як виходить з об'єктивного ствердження університетського часопису, це «притискання» мало вдоволяючий для доповідача характер.

В полемічних статтях, а зо-

крема вголосах деяких оборонців згаданої групки, було видвигнуто закид, що молодь, мовляв, прагне служити Україні, а організації Визвольного Фронту повели «безперерібно» притиснути її. Було вжито навіть таких висловів, як «шантаж» і «терор», а всі критичні голоси з цього приводу окреслено, як «ряд напастей» на невинну студіюючу молодь. До тих «напасників» зараховано також і Головну Управу СУСТА, що намагалась запобігти скандалеві, висилаючи вимогу відкликати цю імпрезу. В заявах деяких студенток з Управи Укр. Студ. Клубу при Ратгерс університеті було виразно сказано, що вони «в цій країні є вільні люди і що можуть свєсвідно дискутувати з п. Кочубеєм як представником советського режиму, бо така дискусія це боротьба, а не братання з п. Кочубеєм». Це становище «підтримав також» спікун Клубу проф. Т. Гунчак, який сказав, що свобода слєва і дискусія є одною з фундаментальних академічних свобод».

Вже вище було стверджено, що дискусії жодної не було, стже «опікуни» і «опікувані» не тільки що самі «поширилися

(Далі на стор. 59.)

Тарас ШЕВЧЕНКО

ПОДРАЖАНІЄ 11. ПСАЛМУ

Мій Боже милий! Як то мало
Святих людей на світі стало!
Оден на одного кують
Кайдани в серці, а словами,
Медоточивими устами,
Цілюються і часу ждуть,
Чи швидко брата в домовині
З гостей на цвинтар повезуть?...
А Ти, о Господи єдиний,
Скуєш лукаві уста,
Язик отой велерічливий,
Мовлявший: — Ми — не суєта!
І возвеличимо надиво
І розум наш, і наш язик...
Та й де той пан, що нам закаже
І думать так, і говорить?
— Воскресну я! — той пан вам скаже:
— Воскресну нині, ради їх,
Людей закований моїх,
Убогих, нищих... Возвеличу
Малих отих рабів німих!
Я на сторожі коло їх
Поставлю слово... —

І пониче,
Неначе стоптана трава,
І думка ваша, і слова.
Неначе срібло куте, бите
І семикрати передите
Огнем в горнилі, словеса
Твої, о Господи, такі,
Розкинь же їх, Твої святії,
По всій землі!

І чудесам
Твоїм увірують на світі
Твої малі, убогі діти.

* * *

Мені однаково, чи буду
Я жить в Україні, чи ні,
Чи хто згадає, чи забуде
Мене в снігу на чужині —
Однаковісінько мені!

В неволі виріс між чужими,
І не оплаканий своїми,
В неволі, плачучи, умру,
І все з собою заберу,
Малого сліду не покину
На нашій славній Україні,
На нашій — не своїй землі.
І не пом'яне батько з сином,
Не скаже синові: — Молись,
Молися, сину! За Вкраїну
Його замучили колись. —

Мені однаково, чи буде
Той син молитися, чи ні...
Та не однаково мені,
Як Україну злії люде
Присплять, лукаві, і в огні
Її окрадену збудять...
Ох, не однаково мені!

УВАГА!

СУМІВЦІ!

**ВЩЕ ПОЯВИЛОСЯ ПАМ'ЯТКОВЕ
“ШЕВЧЕНКІВСЬКЕ СТИЛЬО 1964”**

(автоматична ручка)

ВИДАНЕ ЦУ СУМ.

**НАБУВАЙТЕ ЙОГО САМІ І ПОШИРЮЙТЕ ЙОГО
МІЖ ЗНАЙОМИМИ. СТИЛЬО НОСИТЬ СУМІВСЬКЕ
ГАСЛО на 1964 р. »ВСТАНЕ УКРАЇНА«, АБО
»УКЛІН КОБЗАРЕВІ« з датами відкриття Пам'ятника
Шевченкові у Вашингтоні.**

Шевченко і українська революційна молодь

Проф. Володимир ШАЯН

Творчість Шевченка має дивну силу пробуджувати до нового, вищого, ідейного життя. Людина починає тоді жити ідеями і для ідей. Вона змінюється разом із чиним і подвигами, що їх доконує. Вона перероджується. Сірий раб стається героєм і лицарем. Людина, яка знала тільки будні сірого життя, тільки хату, працю й село, — сірий з'їдач хліба і розтратник дорогоцінного часу, зокрема цінного в мелодості, — раптом усвідомлює собі, що історія є в її руках, що вона творить нову історію своєї нації, а, може, й цілого людства.

Шевченко свідомо прагнув, щоб його слово вело людей до цього другого народження і він бажає, щоб його слово стало немов мечем обсядним, щоб розрізало серце раба, щоб вицідило із нього сукровату кров раба, а налило туди чистої, святої, лицарської крові героїв.

Він так про це пише:

»А на передозі
Я лосію мої сльози,
Мої щирі сльози.
Може зійдуть і виростуть
Ножі обсядні,
Розпанахають погане,
Гниле серце, трудне,

І вицідять сукровату,
І наллють живої,
Козацької тії крові,
Чистої, святої...«

(Чигирин)

У 150-ліття із дня народження Шевченка я хотів би Вам, Дорогі Друзі, читачі «Авангарду», поставити перед очі кілька дійсних, живих прикладів як виглядало таке духове переродження визначних людей в історії України.

Ви вже напевно знайомі з життєписом Шевченка та з оглядом його творів і тому мені здається, що розмова на цю тему може спонукати не одного із Вас знайти у собі силу характеру, щоб на такий шлях новсі і вищої людини ступити.

Славний український письменник і діяч Борис Грінченко (1863 — 1910) відкрив «Кобзар» Шевченка на горіщі у скрині свого батька, прочитав його не один раз і ... »вразіння від цієї книги пскрило всі вразіння, які мав від книг«. Так він сам писав про себе. З того часу він зовсім змінився, немов би »народився вдруге« — себто збудився до нового, вищого, ідейного життя.

Грінченко присвятив від того часу своє життя для України.

Вже в школі розповсюджував він нелегальну визвольницьку літературу. На сімнадцятому році свого життя він заснував товариство, що складалося із його молодих друзів і разом із ними зачав видавати просвітні книжечки для народу. Малий гурток складав велику жертву, оподатковуючи себе десятою частиною від всіх своїх молодечих, і навіть нужденних, заробітків. Терпів всякі переслідування і горе, але довершив у історії великого діла.

В дозрілому віці заложив Грінченко «Братство Тарасівців» разом із іншими визначними й великими людьми, як славний Микола Міхневський та Іван Липа. Вони зібралися 1892 року в Каневі на могилі Шевченка і там склали присягу вірно служити справі визволення України з московської неволі

Кілька років пізніше один із тих Тарасівців, Микола Міхневський, заснував Революційну Українську Партію (РУП), від якої зачалася українська національна революція та могутній рух українського націоналізму.

Оцей приклад показує, яке величезне вражіння викликувала творчість Шевченка в душах юнаків і молодців, які відкрили своє серце для його високих і героїчних ідей.

Другим таким прикладом є духове пробудження Івана Франка, по Шевченкові другого

славного поета України. Про нього знаємо, що він у ранній молодості, ще в гімназії навчався напам'ять цілого «Кобзаря» Шевченка і був вірним ідеям і духові Шевченка ціле своє життя. Саме ця вірність вчинила його Велетнем Духа і завела його на висоти української і всесвітньої літератури і творчої думки.

Шевченко мав такий сильний, пробуджуючий вплив на життя і творчість численних українських письменників та великих синів і дочок України!

Великий і улюблений всіми співець Гуцульщини й Буковини Юрій Федькович прямо молився до Шевченка як до великого пророка. Сьогодні розуміємо, що Шевченко справді був великим національним пророком і як такого його шанували. Він був справжнім духовим провідником цілої нації і вся дальша історія визволення України нерозривно зв'язана із духом і творчістю Шевченка.

Юрій Федькович звертався до молоді як до «воїв нової України». Він так молився до Шевченка:

«... О, Святий!
Ти своїм духом осягати
Ці молоді, ці вірні душі!»
А далі писав він таке в одне пропам'ятне свято Шевченка:
»Чого прийшли ви во
[святиню?
В святім сім храмі, що
[шукать,
Ви вої нової України?

Не мертвих наших поминають,
Не в сльозах виливати горе,
А на віща святі глаголи
В святім сім храмі присягать!«
А далі кличе:

»Нові завіти прочитати,
Присягу положити нову...«

Федькович накликає молодь, тих воїнів нової України, щоб на свято Шевченка, перед його Духом, зложили велику, урочисту присягу до дальшої спільної боротьби за нову, живу Україну, за її Живе Слово і Правду.

Із Слова Шевченка — це зрозумів уже Федькович — встає новий заповіт національної української правди, духового відродження і величі нації у її суверенній державі.

Таке писав Федькович у своїй поемі »В день скону Батька нашого Тараса Шевченка«.

Такими ідеями жила українська молодь, такі присяги складала і так постала в душах Крутянських Героїв та величезна сила бойової відваги, завзяття і героїчної самопожертви, що довела їх до славного і безсмертного Крутянського Чину. Так народилися до духового життя і до революційного чину перші герої, що станули на захист молоді Української Держави проти Москви, 28 і 29 січня 1918 року, негайно після проголошення її незалежності.

Ці приклади доказують понад усякий сумнів, що це Шевчен-

ко був пробудником цілої нації. Ми кажемо був її Великим Духом. Його ідеї сталися основою для ідеології українського революційного визволення та українського революційного націоналізму.

Ще згадаймо славний здвиг, головно української молоді, що відбувся у Львові 28-го липня 1914 року, безпосередньо перед вибухом першої світової війни. Був то рік, в якому всі українці-патріоти святкували століття народження Шевченка. Той рік і ті святкування принесли надзвичайно сильний підйом всього українства. Згаданий здвиг перевели у Львові, на площі Сокола-Батька, організації »Січ« і »Сокіл«, що вже тоді мали свої відділи по цілій Західній Україні. Тисячі народу з'їхалися до Львова. Всі були в прекрасних однострогах. Було багато відділів, що приїхали на конях. Але не тільки тим цей здвиг важний. Тут уперше в новій історії українські стрілецькі організації виступали прилюдно із збробою в руках. Ентузіазмові народніх мас не було кінця. Із тих стрілецьких, сокільських і січових організацій постала славна Українська Армія, що брала участь у визвольних змаганнях 1918-20 років.

Той здвиг показав, що у століття народження Шевченка були вже десятки тисяч героїських молодців, вишколених, дисциплінованих, добре зорга-

нізованих і готових зі збрєю в руках... здійснити »Заповіт« Шевченка, щоб сплила Дніпром ворожа кров і щоб волю України окропити тією вражою кров'ю.

Це була та мелодія, що у першій світовій війні була готова боронити чести України із збрєю в руках, усім своїм життям і чином.

Той з'їзд записаний золотими буквами в історії України.

Отже і Вам, Дорогі Друзі СУМІВЦІ, препоную присвятити Ваш цьогорічний з'їзд Шевченкові. І хай із цього з'їзду постане ця ідейна сила Нового, сила Чину, Нової Генерації для

здвигнення Нової України, що її образ показав нам Шевченко.

Хоч багато із Вас виховані на чужині, але я не маю сумніву, що у Вас відізветься пресильний зов рідної крові і рідного краю, цілої нації.

Тоді призадумайтеся над закликом Юрія Федьковича та з нагоди великої дати із глибини Вашої душі зложіть приречення, що бажаєте стати цими людьми, правдивими людьми чину і боротьби, і що не тільки трудом усього життя, але й САМИМ ЖИТТЯМ ВИ ЧЕСТИ УКРАЇНИ ГОТОВІ БОРОНИТИ!

Яр. СЛАВУТИЧ

СУМІВСЬКА ПІСНЯ

Наші будні — розгорнена книга,
Наші свята — спортовий майдан,
Серед нас перемогою диха
Рідний прапор, як небо і лан.

Приспів:

Вчися, сумівцю! В бурі боїв
Будь свідомий свої мети:
Визволяти з неволі батьків
Наш обов'язок перший, святий.

Нами снять прикубанські долини,
Нами мріють верхів'я Карпат.
Кличе, кличе синів Батьківщина
І люте, слабючи, кат.

Приспів:

Дух Богдана й вогонь Святослава
Нам наповнять по вінця серця
І постане Соборна Держава
З перемог молодого борця.

Тарас Шевченко і молодь

(До 150-річчя з дня народження)

Проф. П. САВЧУК

— «Не весело, сину!
Дніпро на нас розсердився,
Плаче Україна...»

Т. Шевченко («Гайдамаки»).

РАННІЙ ПЕРІОД

(1814-1838)

Питання про зв'язки Шевченка з молоддю недостатньо ще вивчене до цього часу. Це питання постає перед кожним поважним дослідником шевченкознавцем, якщо він хоче дати повніший образ Шевченка як поета-борця, творця революційних визвольних ідей у його політичних творах, якими захоплювалася молодь, зокрема академічна молодь, яка підхоплювала революційні ідеї Шевченка, поширюючи й включаючи їх у свої революційні дії протесту проти московського державного деспотизму.

Зв'язки Шевченка з молоддю займають поважне місце в його революційно-політичній діяльності. Як ідеолог політичного національно-визвольного руху, він став символом для молоді в її революційно-визвольній боротьбі, його доби і пізніше. А також у ХХ ст. — 1917-1921 рр., — доби відновлення Української Держави; в 30-40 рр. революційно-підпільної боротьби УВО, ОУН та 40-50 рр. військово-збройної боротьби УПА.

На тему «Шевченко і молодь» майже нічого не написано на еміграції нашими дослідниками шевченкознавцями. Це пояснюється браком джерельних матеріалів. Бо тема відповідальна, про яку не можна говорити загальниковими фразами.

Не багато написано про це, бо тільки кілька статей, на рідних землях, советськими літературознавцями. А з того, що написано, то, крім деяких історичних даних, які ніяк не можна було пофальшувати, все пофальшовано, зокрема інтерпретація політичного світогляду Шевченка, який побудовано на марксо-ленінській методології, яка, з нашого погляду, є ненауковою.

Ми використали для даної праці джерельні матеріяли, які змогли видобути, а також і фактичні підсоветські матеріяли, але з великою критичною аналізою. А головне, перевірили їх достовірність, а потім використали. Очевидно, використали дуже мало, найголовніше, що стосувалося лише даної теми. Тому зазначаємо, що наша коротенька студія являється далеко не вичерпаною з двох причин: а) за браком архівних матеріялів, чи авторитетних праць з даної теми і б) ми не ставили собі завдання дати вичерпну відповідь, а висвітлити лише найголовніші аспекти.

Тарас Шевченко — один із найвизначніших в історії світової літератури політичних поетів. Його поезія виявилась не лише високомистецькою літературою — вона стала символом в ідейно-національній визвольній боротьбі українського поневоленого народу, а також і інших народів поневолених імперіялістичною Московщиною.

Щоб висвітлити зародження революційно-визвольних ідей Шевченка, треба, хоч у дуже загальних рисах, подати його ступневий життєвий ріст, який увів його в революційну ідею. Як усім добре відомо, Тарас Шевченко народився 9 березня 1814 року в селі Моринцях колишнього Звенигородського повіту на Київщині. Батько і мати Тараса були кріпаками поміщика Енгельгардта, який мав сто шістдесят тисяч десятин землі в різних місцях України та Московії і п'ятдесят тисяч кріпацьких душ. Але його кріпацьке походження не є чимсь огидним супроти його національності. Бо українська нація, маючи за собою величезну духову й матеріяльну культуру світової слави й значення, ще з княжих часів Київської держави (IX-XIII ст.), що промінювала на всю Західню Європу, має право на культурне признание. Але в силу історичних умов Україна попала під загарбницьку політику насилля з боку сусідніх держав (Литви, Польщі, а потім Московії і Австро-Угорщини), а українське селянство — в кріпацьку неволю. Одначе українське селянство бу-

ло культурним народом західноєвропейської цивілізації. Воно видало чимало своїх культурних представників як духовних, так і світських, хоч окупанти весь час придушували національно-культурний ріст і політичний вияв українського народу, закривали нам школи, різні національно-культурні інституції, навіть церкви. В найжорстокіших умовах кріпосницької системи український народ не занедбував росту своєї національної культури, звичаїв, обичаїв, обрядів тощо. В народі нуртувала своя самобутня культура і національно-політична свідомість. Хоч цю національно-культурну і політичну свідомість окупанти придушували всіма засобами. Але в основі своїй вона, національна свідомість, була на все відпорною, незламною й неподоланою. То була сумна доба в Україні, коли було заведено московське рабство, панували поміщики та самодержавна деспотія. За те царську Московську імперію називали «тюрмою народів».

В таких жорстоких історичних умовах народився великий син українського народу Тарас Шевченко. Він був післанцем Всевишнього, щоб розбудить національну свідомість, яку присипляли окупанти, щоб підняти її свідомість на арену національно-політичного відродження, що вже було в країнах західної Європи.

З самого дитинства Тарас вирізнявся поміж своїми однолітками, зокрема в школі, де здобував початкову освіту. Допитливий, цікавий до всього, Тарас не задовільнявся лише тією наукою. Його вабило знати щось більше, про навколишній світ, в якому було чимало незрозумілого, загадкового, а поруч з тим страшного й тяжкого. Він часто кудись мандрував, шукав стовпів, що підпирали небо. Любив дуже народні пісні, яких змалку завчив безліч і сам любив багато співати. Особливо цікавився співами старців-кобзарів, що мандрували від села до села, співаючи та розказуючи про минуле України. Залюбки слухав свого діда Івана Шевченка, який дуже гарно й образно вмів розказувати про визвольну боротьбу українського народу, як здобував собі волю й національну незалежність.

Одна з таких розповідей діда Івана про велике повстання в Україні в 1768 році, що має історичну назву Коліївщина (від слова: колоти, колій), лягла в основу поеми «Гайдамаки» Шевченка, де поет дуже образно відтворює свого діда.

Столітнії очі, як зорі, сіяли,
А слово за словом сміялось, лилось:
Як ляхи конали, як Сміла горіла...
Сусіди од страху, од жалю німіли,
І мені, малому, не раз довелося
За титаря плакати. І ніхто не бачив,
Що мала дитина у коточку плаче.
Спасибі, дідусю, що ти заховав
В голові столітній ту славу козачу:
Я її унукам тепер розказав!..

Тарас дійсно, слухаючи розповідь діда, плакав у куточку. Дід розказував переважно в свята; тоді сходилося багато сусідів, котрі, слухаючи свою гірку історію минулого, також плакали. Хлопчик сприймав аналітично цю сувору історичну дійсність, що оточувала і його сучасність. Тарас чув також розповіді про інші повстання минулих років. Це все в його дитячій уяві різьбилося образами героїв-повстанців з селянських мас і козацьких війн в Україні.

В Тараса з дитинства зародилася любов до рідної пісні, до малювання, до книжки й писання. Він малював крейдою й вугіллям по стінах, воротях тощо. А здобув десь шага — купував паперу, робив з нього записну книжечку, малював і писав.

Куплю паперу аркуш, і зроблю
Маленьку книжечку; хрестами
І візерунками з квітками
Кругом листочки обведу,
Та й списую Сковороду,
Або »Три царіє со дари«;
Та сам собі у бур'яні,
Щоб не почув хто, не побачив,
Виспівую, було, та плачу...

(»А. О. Козачковському«).

Так згадував Шевченко своє дитинство в Орській кріпості 1848 року. В дитячому серці зародилась глибока любов до України і до свого поневоленого народу, і ця любов ніколи не згасала. Вона вивела його на ідейний шлях національно-визвольної боротьби, що втілена була в політичні твори, за які він поніс найтяжчу кару й життєві муки.

Маючи змалку природний хист до малювання і до писання віршів, Тарас шукав шляхів і засобів, щоб вияви-

тися в цьому. Своїм хистом, допитливістю і цікавістю все знати, все бачити й скрізь побувати, Тарас звернув пильну увагу свого доброго батька, Григора, який брав свого улюбленця в деякі подорожі на волах, коли їздив за різним крамом для панського двору. Тарас побував у Звенигородці, Умані, Єлисаветграді (тепер Кіровоград) та в ряді інших міст і сел України. Тоді подорожі децю дали молодому хлопцеві в його побутовому розвитку. Батько був часто здивований різними мудрими запитаннями свого сина. Бував завжди приємно задоволений у дорозі з своїм цікавим сином. Тому вірив у якесь особливе майбутнє свого сина. Перед своєю смертю (помер 21 березня 1825 р.) заповів: »Синові моему, Тарасові, з мого господарства нічого не треба: він не буде абияким чоловіком...«

Перші проблески таланту спонукали Тараса йти шукати по різних селах маляра, щоб у нього навчитися малярства. Він пробув кілька днів у містечку Лисянці на Звенигородщині в дяка Єфрема. Потім пішов до Стеблівського дяка на Канівщині, але не міг у нього утриматися. А дяк села Тарасівки на Звенигородщині, глянувши на долоню Тараса, сказав, що в нього нема »таланту не тільки до малярства чи до шевства, але й до боднарства«. Хлопцеві було вже 14 років, він добре усвідомлював весь жах свого становища. Ще пошукав щастя в хлипківського маляра, але той зажадав дозволу від пана. Такого дозволу він не одержав. Навпаки, управитель панським маєтком, Дмитренко, забрав хлопця до двірської челяді, спочатку кухарчуком, а потім слугою (козачком) в панських покоях. Хлопцеві здавалося, що вже кінець усьому: малярству і письменству. Але Всевишній, наділивши хлопця талантом, не позбавив його можливості виявитися з ним на світ Божий.

Молодий Павло Енгельгардт дістав посаду ад'ютанта при віленському генерал-губернаторові і мусів переїхати до Вільна. І так, восени 1829 р., Тарас разом з челяддю пана виїхав з Вільшани через Київ на Вільно. І знову Тарас у Енгельгардта, в покоях козачком. Коли панів часами не було вдома Тарас змальовував усе, що бачив; і з таким захопленням, що не звертав ні на що уваги. Він уже мав чимало змальованих картин, зберігаючи їх в своєму альбомі.

Одного разу, коли пан з панею поїхали на великий бал, про що Тарас знав, і не сподіваючись їх скорого

повернення, він засвітив свічки і копіював картину козака Платона (одного з героїв московсько-французької війни 1812-1814 рр.). Захопившись так малюванням, він не зчувся, як на порозі зупинився розлючений пан, побачивши самовільне поводження кріпака в покоях. Б'ючи переляканого хлопця по обличчю, Енгельгардт кричав, що той міг спалити дім, а навіть і ціле місто. На другий день звелів покарати Тараса різками в стайні, що й було виконано безжалюно.

Цей випадок дещо пригнітив Тараса. Але він, можливо, вирішив дальшу його долю. Пан дещо зацікавився малярством свого кріпака. Не тому, звичайно, що хотів йому допомогти в його розвитку, ні. Але він хотів мати сам з цього користь для себе. Слід пригадати, що в ті часи всі поміщики хотіли мати своїх малярів, музикантів, співаків, артистів, навіть дехто мав свої капели й театри. Пани відбирали талановиту молодь із кріпаків, посиляли її вчитися до Петербургу, навіть закордон, щоб мати приємність задовольняти свої особисті примхи, що часто коштували обдарованих мистців життя.

Енгельгардт не думав аж так високо; він хотів підучити свого козачка, малюнки якого йому подобалися, і мати домашнього маляра, навіть для мистецького оформлення своїх покоїв. Він, після того, давав замовлення козачкові малювати портрети своїх знайомих. Тарас малюнки виконував з охотою, бо це було йому по душі. Крім того він мав більше можливості бувати в місті, за якимись потребами свого пана, а при тім знайомився з місцевою молоддю.

Він познайомився з одною дівчиною, полькою з Варшави Дунею Гусаковською, яка була вільною кравчиною в одних панів. Від неї він навчився польської мови, читав з нею в оригіналі твори Міцкевича та інших. Вона втаємничила його про підготовку польського повстання (1830 р.) проти московського самодержавства, познайомила Тараса з революційною польською молоддю, яка готувалася до того повстання. Революційне піднесення життя міста, розмови з політичною молоддю — мали свій вплив на бистрий розум Тараса. Коли раніше він ще не домислювався до можливого вільного життя закріпаченого народу, то тепер він цю думку почав снувати, особливо під враженням польського заклику до поневоленого народу. «Ви, що страждаєте в залізних кайданах само-

державства, зігнуті тяжким і ганебним ярмом рабства, повстаньте з нами...» — так закликали керівники польського визвольного руху в своїх проклямаціях. Тому Тарас прийшов до висновку, що всі кріпаки такі ж люди, як всі інші вільні. Тарас у душі цілком співчував тим молодим, що прагнули волі й пошанування людської гідності. Він сам нетерпляче чекав на повстання. І дочекався. Він бачив на власні очі повстання в місті і боротьбу з ним московських військ. Але Енгельгардт виїхав ще перед повстанням з Вільна до Петербургу, залишивши свою челядь, яка вирушила пізніше і прибула до Петербургу за два й пів місяці — на початку лютого 1831 року. В Петербурзі Тарас виконував ту саму роботу, що й раніше: був слугою пана, малював і писав.

Тарас займався своїм улюбленим малярством ще більше, настирливіше, ніж раніше. Бо цьому навіть, у певній мірі, сприяв пан, даючи йому малярську роботу, зокрема портрети. Тому Тарас мав більшу нагоду просити пана, щоб той віддав його до якогось маляра в науку. Пана спокусила думка, чому б і йому не мати власного маляра.

В 1832 році поміщик законтрактував Тараса на чотири роки навчання до петербурзького майстра «живописних діл» Ширяєва. В. Ширяєва Шевченко, хоч і мав дуже тяжкі умови життя, але швидко розвинувся в малярстві, письменстві та загальноосвітній культурі. Андрій Ширяєв не був собі звичайним малярем, як досі твердили деякі шевченкознавці; він був, як на той час, великим фахівцем малярем-декоратором, знавцем справжнього мистецтва. Він мав у своєму домі рідкісні гравюри, естампи, картини, що прикрашували стіни його мешкання. У нього вперше побачив Тарас велику збірку копій творів видатних італійських, еспанських, французьких, німецьких, англійських та інших малярів. Мав також чимало бібліотеку, що складалася з творів старогрецьких, римських, західноєвропейських і, очевидно, московських.

Ширяєва відвідували освічені його друзі, малярі, літератори, архітектори; дискутували над різними мистецькими творами; висловлювали свою оцінку; читали та декламували різні англійських, французьких та московських письменників. Тарас усім цим надзвичайно захоплювався. Чимало перемальовував з цієї збірки видатних малярських творів. Дуже багато читав, а читати було що. А треба мати завжди на увазі, що Тарас мав

феноменальну пам'ять. Прочитавши щось раз, він ніколи прочитаного не забував. Цей Божий дар зробив його, власне, великим. Він виріс у культурному відношенні набагато вище від своїх колег. Тому Ширяєв також звернув пильну увагу на Тараса.

За чотири роки перебування в Ширяєва, він міг розмовляти на різні теми з досвідченим співрозмовцем, який захоплювався знанням хлопця-кріпака. Але це вже не був той кріпак, що кілька років тому. Це вже був розвинений підмайстер-маляр, який виконував самостійно найвідповідальніші малярські роботи у Великому петербурзькому театрі (тепер Ленінградська консерваторія); кілька ескізів, за якими провадилось розпис, зробив сам Тарас.

Швидкий культурний розвиток Шевченка вимагав більше бачити; поширення кругозору. Він полюбив театр. Маючи якийсь зароблений гріш, він купував квиток і не проминав майже ні одної вистави п'єс та опери, що тоді вперше з'являлися на петербурзьких сценах. »Бувало, роздобудеш так-сяк отого нещасного піварбованця і несеш його в райок, не вибираючи вистави«, — згадував пізніше Шевченко. Цікавився також архітектурою міста, яке збудоване на кістках українських козаків, про що він пізніше писав. Як освічений та цікавий усе бачити й знати, він не раз обдивлявся розкішні палати в Царському Селі, Петергофі, Павловську, Гатчині та вдивлявся в силуети будинків Академії мистецтв і Адміралтійства тощо. Любив походити вздовж гранітних набережних, зустрічати схід сонця на Троїцькому мосту. Побував у різних парках, але найбільше привернув його увагу Літній сад, де він змальовував статуї античних богів, німф, сатирів тощо, а також писав свої поетичні твори, особливо влітку, коли наставали білі ночі. Не раз, перетомлений роботою, він знаходив час і заходив в Літній сад, де проявлялося в нього натхнення до писання та малювання. Але він був дуже вибагливий до себе; читавши вірш, перекреслював, або рвав папір тут же й викидав. Часом починав знову писати, аж наставав ранок і мусів іти на роботу.

Одного такого літнього вечора Тарас зайшов до Літнього саду, перекинув цеберку з-під охри й малював статую Сатурна. Він так захопився малюванням, що не помітив, як над ним стояла довго якась незнайома постать, вдив-

ляючись у його чудовий малюнок. Потім незнайомий поклав руку на плече хлопця й запитав: звідки він і що тут робить. Тарас зніяковів, хотів заховати малюнок, але той простягнув руку до малюнка, вдивляючись у глибокі сірувато-голубі розумні очі хлопця. Тарас дав йому малюнок. Незнайомий уважно розглянув малюнок, зразу зауважив, що має перед собою великий талант в особі незнайомого маляра. Коли розпитав Тараса хто він такий, узнавши, що то його земляк з України, представив себе: Іван Сошенко, маляр-портретист, учень Академії мистецтв. Знайомство зразу перейшло в дружбу. Сошенко так зацікавився Тарасом, коли трохи порозмовляв з ним, що дав йому свою адресу й запросив прийти до себе.

Ця зустріч відкрила Тарасові кріпосні ворота, крізь які він пройшов на волю, до Академії мистецтв і до все-світньої слави. Відвідування Тарасом Сошенка дало останньому можливість оцінити обдарованість хлопця, його душі, що здатна творити прекрасне й правдиве. Сошенко переконався в природних здібностях Тараса, зробив висновок: треба його вивести в люди.

Далі пішло знайомство Тараса з деякими друзями Сошенка — учнями Академії, що сприяли поглибленню його знань з малярства. Сошенко познайомив Тараса з відомим українським поетом і байкарем Євгеном Гребінкою, який дуже прихильно поставився до свого земляка. Старався допомогти йому в розвитку загальної освіти і культури. Часто запрошував до себе. Давав йому читати різні книжки з української, західноєвропейської та московської літератури, а також з історії України, античної Греції, Риму, Єгипту тощо. Шевченко виростав інтелектуально не по роках, а по годинах.

В Гребінки часом відбувалися літературні вечори, в яких брали участь відомі петербурзькі діячі мистецтва і культури. В цих вечорах постійним учасником був і Шевченко. Під час тих вечорів Гребінка познайомив Шевченка з конференц-секретарем Академії мистецтв, українцем В. Григоровичем, і відомим тоді мистцем-малярем О. Венеціановим, М. Мокрицьким та іншими. Потім за допомогою Григоровича і Венеціанова Тарас познайомився з московським поетом В. Жуковським, який був вихователем наслідника престолу, царевича Олександра, і мав великий вплив при дворі, користувався увагою царя й цариці. Про Шевченка вже чув славнозвісний маляр

Карл Брюлов, який тоді повернувся з-за кордону, після чотирнадцятилітнього перебування. Цей мистець здобув собі ще за життя небувалу славу своїм величезним полотном «Останній день Помпеї».

»Ні один із найбільших мистців світу не зазнав за життя такого тріумфу, — пише П. Зайцев, — як Брюлов. Гоголь назвав його образ «воскресенням малярства», Вальтер Скотт, що навмисне приїхав з Англії до Риму, щоб подивитися на цей прославлений твір, казав, що це — «не картина, а ціла епопея». Як італійські, так і німецькі критики й мистці на чолі з Корнеліусом не знаходили слів похвали для цього образу, а Фльорентійська Академія надала Брюлову титул професора першого ступеня» («Життя Т. Шевченка», Нью-Йорк, 1955 р., стор. 49).

Коли Шевченка познайомили з Карлом Брюловим, який визнав його малюнки гідні уваги, а іншим разом Мокрицький прочитав Брюлову й Григоровичеві вірші Шевченка, то всі одностайно вирішили, що хлопця треба визволити з кріпацтва за всяку ціну. Це було вже в 1837 році. В тому ж році до моральної й матеріальної помочі Тарасові причинився Комітет товариства заохочення мистців; фактично зробив Шевченка своїм стипендіатом і учнем вечірніх рисувальних класів при Академії мистецтв. Все це набув Шевченко — знайомство з великими людьми і їх пошану, — завдяки своїм геніяльним природним здібностям і набутим настирливо культурно-освітнім знанням. Він уже добре усвідомив собі, хто він і чого бажає; але розумів своє підневільне становище, яке не давало йому вільного ходу розпоряджатися самим собою. Часто Шевченко, вераючись із таких культурних вечорів, тяжко переживав, бо йшов у тісну комірчину Ширяєва, де він жив разом з кількома учнями. Їхні пусті розмови, дрібні інтереси, не давали йому душевного задоволення. Його це все гнало кудись піти, помріяти на самоті, викласти свої думи на папір. Тому він часто йшов у білі петербурзькі ночі в Літній сад. Так з'являлися початкові поетичні твори майбутнього великого поета.

Ширяєв, зауваживши таку пошану до свого підмайстра, почав більше цінити його й рахуватись з ним, але Тарас був для нього кріпосним рабом, власністю поміщика, який міг його продати, як звичайну річ, зганьбити його людську гідність, чи навіть замордувати. І Тарас не міг би нічого вдіяти проти панської волі, бо за паном закон

і право. Шевченка все це обурювало, він душевно мучився. Але що він міг зробити? Протестувати? Як? Перед ким? Втекти з цього пекла? Але ж куди? Піймають, засічуть нагаями насмерть. Або заб'ють у колодки й поженуть у солдати на 25 років нестерпної муштри, що являлося тоді гірше каторги. Він з болем у серці думав, що чекає його, коли він вивчиться й повернеться в розпорядження свого деспота пана.

Тарас був уже обізнаний з розповідей та книжок, як талановиті кріпаки виучувались різного мистецтва, навіть закордоном, куди їх посилали поміщики, князі, графи, а потім використовували часто не по-фаху. Він чув про князів Вяземських, Голіциних, Юсупових, графів Каменських, Строганових, Потоцьких, Щереметьєвих, про поміщиків Цевловських, Хлюпіних та інших. Вся ця аристократія мала своїх кріпосних малярів, архітекторів, музикантів, артистів, співаків; мала навіть окремі капелі, домашні театри, танцювальні групи, як патриції, — користуючись їхнім природним даром. Були музиканти високої класи, які вчилися в Італії, віртуозно виконували твори Баха, Бетговена, Берліоза, Моцарта, Шопена та інших, але їх використовували для своїх прибутків, як вуличних музикантів. І вони не мали права відмовлятися. Їхній протест здебільшого був рокований. Вони або накладали на себе руки, або шукали самозабуття в алкоголю.

Про це все знав добре Тарас і з жахом вдумувався в свою майбутню долю. Розуміючи своє підневільне становище, він побоювався, щоб Ширяєв щось не наговорив панові, який міг би його перекинути в якесь інше місце, не питаючись згоди Тараса. Пробуджена його людська гідність протестувала, бунтувалась. Він став неспокійний, все більше переживав. Надивившись на всю розкіш Петербургу, з його палацами, двірцями, музеями, пам'ятниками, парками, Академією тощо; приглянувшись до розгульного життя вищих станів за рахунок кріпаків та придивившись до нижчих станів — міської бідноти, яка, хоч і не була закріпачена, але жила в тяжкій нужді: в голоді, холоді, обдерта, зубожена, тяжко заробляла на той насущний, — не міг витерпіти, щоб не виявити свій протест проти гнобителів. Але цей протест часто коштував його неприємних переживань, а міг і довести до гірших наслідків, що сталося через десять років пізніше. Але він не каюся, а продовжував виливати свій гнів

проти сваволі. Один із характерних епізодів, що може коштував би був його навіть життя, ми коротко тут подамо.

Тарас висловлював свої думки протесту серед своїх молодих друзів, зокрема, коли бував у дворі свого пана; висказував свій гнівний протест серед дворових проти існуючого поневолення. Він їм вияснював про права людини на волю, людську незалежність, на пошанування людської гідності, на безпідставне поневолення людини людиною, що суперечить християнській етиці. Він мав такий великий вплив на молодь, що його з великою увагою всі слухали. Дворова челядь, під впливом Шевченка, ставилась з непослухом до розпоряджень управителя двором Прехтеля. Він, довідавшись про це, зненавидів Тараса за його вільнодумство, яке вплинуло на дворових і вони почали бунтуватися, заявляючи йому про свої людські права. Розлючений Прехтель вирішив провчити ліберала-кріпака. Він наказав кучерові приготувати в стайні все, що треба, а коли прийде Шевченко, схопити його й покарати, як слід. На другий день, у неділю, з'явився Шевченко в двір, його арештували й приступили до екзекуції.

В той сам час Іван Сошенко малював у Прехтеля портрет його жінки, почувши про це — вибів рятувати Тараса. Прехтель був такий розлючений і впертий, що не хотів і слухати про відміну свого наказу. Сошенко просив управителя, падаючи на коліна, доводив, що цим він зробить велику кривду Тарасові й йому. Але той зухвало стояв на своєму. Тоді Сошенко звернувся до дружини Прехтеля, прохаючи її рятувати Тараса. Жінка Прехтеля сама насилу впросила свого розлученого супруга, що трясся, посинівши від злості. Екзекуцію відкладено, але Шевченкові було заборонено відвідувати двір, під загрозою ще суворішої кари. (М. Чалій: Іван Максимович Сошенко, біографічний нарис, стор. 31-36). Цей випадок негативно вплинув на психологічне чуття Тараса, який переживав, не лише за себе, але й за долю всіх покріпачених. Він ще свідоміше зрозумів, що інтелігент-кріпак не має більших привілей від звичайного кріпака. Кріпак, тварина або якась річ є для кріпосника одне й те саме.

Шевченко, хоч і був огірчений своєю долею, мав надзвичайно поганий настрій, хвилино втратив до праці заохоту, ходив мов неприкаяний. Але не ставив за головне

особисту волю. Він болів серцем, що його народ у московському ярмі. Думаючи про свій поневолений народ, він знову взявся настирливо до праці: малював і писав, ніби готуючись до чогось великого, більшого за свою особисту волю. Тим часом М. Мокрицький робив старанно заходи до звільнення Тараса з кріпацтва. Малюнки й поезії Шевченка сприяли цьому. Уславлений мистець К. Брюлов пішов особисто до поміщика П. Енгельгардта, думаючи, що знайде в ньому гуманність і той випустить Тараса без викупу на волю. Але Енгельгардт виявився «свиною в торжківських пантофлях», — за висловом Брюлова. Про безплатне звільнення свого кріпака він і слухати не хотів. За Шевченка кріпосник зажадав величезну суму, як на той час — дві тисячі п'ятсот карбованців.

К. Брюлов повернувся додому огірчений, але не тратив надії в звільненню Тараса. Він запросив до себе В. Жуковського, розказав йому про все. Обговорили справу й вирішили: Брюлов намалює портрет Жуковського, який продадуть на льотерії, а за виручені гроші викуплять Тараса з кріпацтва. Як вирішили, так і зробили.

22 квітня 1838 року відбулася льотерія. Виручені гроші — дві тисячі п'ятсот карбованців, було вручено Енгельгардту. А 25 квітня 1838 року в помешканні Брюлова було вручено Тарасові відпускну. То був найсвітліший день Шевченка. Радості не було меж. Бо прийшла нарешті жадана воля!

(Далі буде.)

ПОЕТИ, ПИСЬМЕННИКИ, ДРАМАТУРГИ!

ПРЕДСТАВТЕ СЕБЕ МОЛОДІ

— ВАШИМ ТЕПЕРІШНІМ І МАЙБУТНІМ ЧИТАЧАМ —

НА СТОРІНКАХ «АВАНГАРДУ»

ПРИСИЛАЙТЕ

до публікації Ваші твори

за авторський гонорар

ХРИСТІЯНСЬКЕ ВИХОВАННЯ МОЛОДІ

От. М. ЛЕВЕНЕЦЬ

(Генеральний Капелян СУМ-у)

Хвальний Центральний Провід Спілки Української Молоді просив мене приготувати доповідь про християнські виховні елементи нашої молоді*). Тема широка і важка. Важка, бо часто про це пишеться й говориться тому, що всім нам залежить на доброму вихованні молоді і збереженні її для Бога і Батьківщини, а широка, — бо коли хочемо глибше застановитися над виховними елементами, то мусимо дійти до заключення, що християнські і національні зводяться до спільного знаменника: виховати нашу молодь на характерних християн-громадян.

Виховання молоді завжди було одною з найголовніших проблем людських спільнот. Таким є воно і для нашої еміграційної спільноти. Це підкреслюють як окремі одиниці, так і різні громадські та виховні організації. Виховаймо нашу молодь, збережимо її від денационалізації, — це клич сьогоднішнього дня.

Зовсім інша справа, чи наші старання є вистачальні. І тут на вступі, заки підійду до властивої теми, бажаю глянути правді в очі і сказати, що, на нашу думку, занедбаня

молоді, чи погане виховання молоді, це тільки прояви, а не корінь лиха. Саме лихо коріниться, мабуть, серед тих, що їх сьогодні немає поміж нами, а саме в старших поколіннях, у поведінці батьків тих погано вихованих, чи від нас відчужених дітей, беручи їх не лише індивідуально, а радше збірно. Бо часто чого іншого вчать старші своїх дітей словами, а що іншого демонструють прикладом. А дійсність, життя показує, що так як живуть батьки, так пробують жити й діти. Коли ж батьки протестують і гніваються за це на них, то діти відповідають бунтом і погордою до старших. Про це багато говориться і пишеться, то ж не буду розводитися задовго, але слід підкреслити, що українська молодь, в яку хочемо впоїти любов до поневоленої Батьківщини, любов до українських традицій, звичаїв і мови, та напоїти її бажанням помогти українському народові в його боротьбі за волю, не буде брати до уваги наші високопарні фрази про патріотизм, про любов до Батьківщини, тільки буде глядіти, як ми самі ту любов, той патріотизм демонструємо. Вона пильно буде дивитися на нас, чи для високої ідеї, про яку так багато говориться, вміємо підчинити наші особисті амбіції і почування, чи може своїм перемагає

*) Доповідь, яку автор прочитав, на запрошення ЦУ СУМ, на останньому пленумі центральних органів СУМ в Парижі, на прилюдній сесії.

в нас на кожному кроці. Так, молодь треба вчити! Крім танців і співу давати їй елементарне знання релігії, історії, літератури, географії й духовности. І загалом ми, ті, що займаються вихованням молоді, робимо це. Але, якщо б, удари з тим знанням, ми мали зацепити у наших дітей і наших хиби, нашу ненависть, нашу пусту заїлість у маловартних справах, а великодушно поблагливість у важких життєвих проблемах, то ми не тільки що їх добре не виховуємо, але знищуємо в корені їх майбутню пожиточність для нашого збірною життя.

Після такого вступу, приходимо до завдань, які ставить собі Ваша організація, Спілка Української Молоді, а які дуже виразно нормуються у виховному ідеалі, що виписаний на прапорі СУМ-у «Бог і Україна».

Виховники мусять здавати собі справу з того, що навіть при найкращих зусиллях чи волі до праці, не виконають прийнятого на себе обов'язку, коли не зуміють координувати елементів, що дають повну основу національного виховання, а саме старших (про що була мова на вступі — в першій мірі родичів), школи і Церкви. В укладі вище названих факторів, не зважаючи на важливість кожного з них, — фактор батьків відігравав завжди ключеву роль, і тому виховники молоді мусять посередньо мати теж вплив і на родинне середовище молоді. Є батьки, що не хотять, як кажуть, мати забагато клопоту з дітьми, мало присвячують їм уваги, тому виховують їх: телевізія, погані брошури, кіно чи вулиця з поганим оточенням. Батьки повинні брати участь в наших імпрезах (ака-

демії, концерти, тощо) і брати на них своїх дітей, бо це ж не маловажний виховний засіб. В неділю чи свято — йти на Богослуження і брати зі собою дітей. На Богослуження йти з молитовником і співати в церкві зі старшими. Коли державні народи це практикують, то бездержавні тим більше мусять цей виховний засіб використати, і батьків про цей їх обов'язок слід повчити. Замало є казати: йди до церкви, молися. Треба: ходім до церкви, помолімся. Бо дитина хоче бачити приклад.

Ми часто чуємо слова, що життя — це постійний рух і безнастанна боротьба. Ці слова, — це не відірвана фраза без змісту, а, навпаки, — це жорстока дійсність, що змушує нас глибоко задуматися над спосібом оборони, тим самим над усіма засобами, гідними використання їх для збереження й доброго виховання нашої молоді. Тим більше це ми обов'язані робити на еміграції, де небезпека чигає на кожному кроці і ворожі та шкідливі ідеї різними способами і під різними заслонами намагаються дістатися до душі молоді.

Щоб не бути голословним, прошу прочитати в щоденнику «Америка» (20.12. 1963.) статтю п. н.: «Звернення студентки до батьків». Це не є маловартний докір під адресою батьків, а голос розпуки думуючої молоді людини!

Знаємо, що молодь, з притаманним їй ентузіазмом і водночас із малим життєвим досвідом, скоро сприймає всі пові течі, але і скоро губиться в лабіринті перехресних ідей, напрямків і думок. Отже, обов'язком виховників є не допустити до того, щоби молодь згубила дорогу до чистих і правдивих ідеалів, бо якщо це

занедбаємо, вона зневіриться, збайдужніє та шукатиме задоволення у вирі безідейного, безжурного і легкого життя. Тому питання доцільного виховання молоді та її охорони від шкідливих впливів — це питання всієї здорової суспільності. Кожний державний наряд, а ще більше недержавний, безнастанно шукає засобів і форми, в яких можна було б вмістити зміст ідейного виховання молоді, цесбо виховання сучасної молоді до **ідеалу**. Ідеал має велике значення в житті кожної людини, бо вже сама погоня за ідеалом ушляхетнює людину. Праця для ідеалу — це найбільше щастя для тих, кого ідеал собі поневолив, а відірвання їх від тієї праці — для них найжорстокіші тортури. Між великими душами й великими ідеалами постає якась особлива симпатія, яkęсь підсвідоме посвячення. Якцо персони люди пов'язують по землі і чимнебудь гасять спрагу свого серця, то люди ідеалу линуць вгору та в країні надземського шукають корму для свого духа.

Ідеал — це найсильніший русій чину, бо ідейна людина працює для нього вдень і вночі, без бажання нагороди. Ідеал — це найцінніший цемент життя, бо ніцто не в'яже людей так нерозривно, як спільний ідеал. Ідеал — це найтривкіша основа всяких організацій і спільнот. Служба ідеалові — це найвище завдання людини, це її найбільша честь і гідність, це те, що людину робить справді великою, тому виховники молоді на цей елемент виховання повинні звертати найбільше уваги.

Першим ідеалом молоді людини повинен бути **ідеал-абсолют, цесбо Бог**, як найповніша

і найвища досконалість. Цей ідеал в собі найповніший, бо хто ним живе, містить в собі стремління до правди, добра і краси. В тому ідеалі містяться всі інші ідеали, отже ідеал любови Батьківщини, релігії, етики, знання, а що найважливіше, якраз в тому ідеалі національні і суспільні ідеали беруть свій початок.

Сьгодні зокрема треба спрямовувати зір молоді до Бога, до того ідеалу абсолютного, бо йде неблагана боротьба за душу дитини. Йде про те, чи вона, ця душа залишиться християнською, чи ні. Тому кінечним є для збереження своєрідного обличчя нашої молоді використати основний і успішний засіб, якого не мають інші національні групи на чужині, а яким є Українська Церква, з її питомим, чудовим обрядом. Ці два елементи, релігійний та національний, та міцно і всецїло пов'язалися тут зі собою, що творять питомий симптом, який є водночас зовнішньою відбиткою нашого рідного християнсько-національного світогляду. Даймо нашій молоді релігійне виховання, а будемо спокійні за її національну свідомість, бо цей перший чинник є внутрішньо зв'язаний з другим складником і завжди оба вони виступають разом. І, навпаки, коли б хтось, негуючи релігійний елемент, бажав би виховати своїх дітей лише в національному дусі, — поповнив би кардинальну помилку і замість гарячого патріота своєї Батьківщини, виховав би її ворога. Всі ми аж надто добре знаємо як наш найбільший ворог — комунізм, свідомо, із великою премедитацією взявся за цю людовбивчу зброю супроти нашого народу — дітей вирвати

з під впливу релігії і Церкви. Кажеться, що дитина має бути вільна від «релігійного фанатизму», що не треба дитині виконувати релігійних практик, бо на це вона буде мати час рідше, коли вже дозріє і коли стане паном своєї власної волі й розуму. Дитина має бути н.би «неутральна», а рівночасно під кличем тої неутральности вороги Бога, релігії та Церкви заціплюють в душу дитини байдужність, нехоть і ненависть до релігії, а тим самим до всяких духових вартостей та шляхетних ідеалів. Любов до Бога і любов до Батьківщини повинні стати найціннішим ідеалом молоді, бо вони нерозривно пов'язані між собою, а віра в Бога скріплює віру в свою націю, в її вартість, у велике і світле майбутнє у власній державі, над якою буде царювати Бог. Це ідеали, якими повинна жити наша молодь на чужині, в них знаходиться зміст своїх завдань та ціль для змагання і праці. Виховники хай постійно пам'ятають, що найбільшою небезпекою для молоді є збайдужіння до справ Божих, до справ віри, бо воно потягає за собою збайдужіння до справ нації. Доказом того хай будуть слова польського міністра Беньковського, сказані нещодавно на з'їзді безбожників у Варшаві: «Витворюймо всюди, де є лиш нагода, релігійну байдужність, а цим напевно знищимо віру в Бога і буржуазні націоналістичні мрії самостійників». Дійсно багатомовний клич для тих, що вміють пад ним застановитися. Так! Релігійне збайдужіння веде до безбожництва, воно являє собою й перший крок до національного безвірства, а за цим і відпад від нації, бо

атеїзм веде до ренегатства. («Ж. і Ш.» М. Ломацький).

Большевики виривають релігію з душі дитини і молоді, бо вважають її за найбільшого ворога комуністичної системи. Але жаль стискає серце, коли серед нас самих, українців на еміграції, є люди (і то з претенсіями зачислити їх до провідних осіб), які відсувають від своєї дитини ту саму релігію, що її Москва драконським способом забирає від української молоді і дітей на рідних землях.

Даючи дітям і молоді релігійно-моральне виховання, даємо їм теж і національне, спротивуємо їх на ясний шлях, життя, на правильну дорогу, з якої ніколи не мають сходити на манівці.

Будьмо свідомі того, що хоч ідеал пориває серце кожної людини, то однак особливішим і своєрідним відгомном відзивається він в серці молоді. Чому? Бо струни невинного молодечого серця є вразливі на удари ідеалу, бо серце молоді людини ще не зломане життєвими невдачами, не прибите злиднями; воно більше податне на пориви до того, що високе і ідейне. Між ідеалом і юним серцем настає щось таке близьке, нерозривне й рідне, що відомий виховник (о. д-р Т. Товт) назвав це містичною злукою.

Ідеал в житті молоді — це могутня зброя в боротьбі з ворогами душі і рідного краю, це той внутрішній чинник, що підносить юнака понад усе земне і змислове. Він додає молодим охоти до чину, він сталить їх духа у терпіннях особистих і в злиднях народу, він надає молоді чудову принагідність, що променіє з її очей.

Ідеал наказує молоді поко-

нувати себе, інших любити, довкруги засівати добро, до всього благородного серцем — сміятися, великого сподіватися, великого бажати, до великого змагати.

Виховники мусять в тому молодих освідомлювати, розбудити в них життя ідеалу. Опинившись на еміграції, мусимо докладати зусиль, щоби молодь зрозуміла, полюбила і зберегла у своїх серцях перший і найважливіший ідеал — вогонь любови й вірності Богові та Батьківщині. Клич служіння Богові й Батьківщині має стати не лиш деклямацією, але змістом життя й праці кожного юнака (чки). Та рівночасно не треба закривати очей на всі небезпеки і повчити молодь, що на кожному кроці чигають на неї небезпеки, які мов ті лиховісні вітри намагаються згасити вогонь молодечого запалу до ідеалу. Слід звернути увагу, що чуже оточення, серед якого наша молодь переводить більшу частину дня, намагається теж пригасити порив і обезцінити ідею. Чуже оточення намагається своєю можливістю витворити комплекс своєї вищевартости, а тим самим викликати в наших почуттях комплекс меншевартости. Та щоби бути відпорним на всі небезпеки, які нуртують в чужому оточенні, — молода людина — член СУМ — мусить вміти ґрунтовно проаналізувати своє життя, проаналізувати, чи є гармонійна співпраця між змістом та формою, між чинством і словом. Щоб боротися з небезпекою, член СУМ повинен, крім вище сказаного, ще бути всебічно озброєним духовою зброєю — знанням. Знання повинен черпати не тільки з нашої рідної історії й культури, але й з всесвітньої скарб-

ниці духа, вибираючи все благородне та конструктивне. Велику роллю у вихованні відіграє література. Молодь треба захопити, навчити читати, щоби розсмакувати її в читанні. Виховники повинні і дораджувати, що читати, і сугерувати, щоби дискутувати прочитане. Молода людина повинна уподібнюватися до наших національних героїв, а щоби це досягнути треба раніше стати героєм на своєму місці. Починати від найменшого, бо щоденне життя дає тисячі нагод для будівання великої будівлі, що зветься героїстикою.

А основними прикметами того є християнські чесноти, такі як мудрість, справедливість, мужність, стриманність, віра, надія, любов. Хоч дехто, щоби не вживати слів «християнські чесноти», користується іншими назвами, як чесність, працьовитість, пильність, правдомовність, — але на ділі це є те саме, хоч у дещо відмінним порядку.

Коли, напр., хтось з вас, членів СУМ, є учнем, то до героїства належить бути найкращим учнем у класі. Коли обставини не дозволяють вам звичайним порядком здобути належний рівень освіти, то треба бути героєм, щоби примусити себе відкинути всі приємності життя, поки не навчитеся поправно писати, читати і говорити по українському. Коли ви звичайний робітник, то докажіть, що ви опанували і вивчили ваше ремесло там, де працюєте. Мало того, треба, щоби ви пізнали теж працю своїх друзів, чи товаришів до тої міри, що при найближчій нагоді можете стати керівниками групи робітників, чи варстату. Треба бути героєм, щоби обов'язки члена організації вико-

нувати точно і притягнути в лави членів ще іншу, неорганізовану молоду людину. Кожний з вас повинен пам'ятати, що **герейство це не одноразовий ефектний чин**, але сума щоденних, дрібних, чесно й сумлінно виконаних обов'язків.

Та все це мною сказане не повинно впроваджувати молодих людей в блуд. І тоді, коли вони виявлять себе здисциplinованими членами, корисними, точними, зрівноваженими та справедливими, ще не можуть мати претенсій, щоб інші вже вважали їх героями, бо найбільшою нагородою за вище названі прикмети духа повинна бути для них оцінка; характерна людина. Бо саме характер — це збір прикмет, які характеризують душу людини й впливають на те, що в даних обставинах вона поступає так, а не інакше. Для того, щоб ми могли сказати про когось, що він дійсно характерний, усі названі мною прикмети духа мусять опанувати його душу, щобто він мусить ними жити. Бо коли хтось є тільки часом совісний або тільки часом точний, то чи можна сказати, що така особа є совісна або точна? А якщо хтось є словний лиш тоді, коли в нього є відповідний настрій до того, то хіба згодитесь зі мною, що такого не можна назвати словним. Або коли хтось дбає виключно про красу свого волосся чи одягу, а занедбує свій обов'язок, то чи можемо про такого сказати, що він має характер? Отже, виробити собі характер, стати характерним, повинно бути ціллю молодих, а виховники в тому мають бути помічниками. Таким чином у великій мірі можна усунути небезпеки, які загрожують нашій молоді з-зовні та зберегти

її для своєї Церкви і Батьківщини.

Пам'ятаймо постійно, що молодь має опирати своє виховання і своє життя на ідеях християнства. Бог і Батьківщина — це дві найбільші любови кожної шляхетної душі, це непроминаючі слова, на яких, коли хтось хоче бути добрим і чесним християнином, вірним сином Церкви і свого народу, мусить бути побудована програма його щоденного життя.

Це не є порожні слова, чи забаганки виховників. Про вартість і значення тих слів молодь, як захоче, може переконатися, а я на доказ наведу лише деякі слова визначних людей світу.

І ось так Цицерон, прекрасний бесідник, римський філософ, гарячий патріот сказав: Коли ми не погоджуємося з існуванням найвищого Добра (Бога), то тим самим ми не погоджуємося з цілою філософією життя. Безумним є той, хто заперече ім'я Боже, бо тим заперече і власне життя.

А грецький поет Гомер у своїй «Одисеї» каже: Немає нічого так солодкого, включно з рідними батьками, як найвищий абсолют і Батьківщина, бо коли навіть хтось на чужій землі, далеко від своїх рідних, буде мати розкішну палату, то навіть вона не заступить йому Батьківщини.

А тепер, у ювілейному році Т. Шевченка, послухаймо, що про це каже він: Свою Україну любіть! Любіть її! Во время люте, в останню тяжкую минуту — за неї Господа моліть!

А як це бажаємо здійснити ми, дайте собі відповідь кожний у своїй душі.

Та ще один наш великий поет І. Франко пише так: Хай

пропаде мое ім'я, але хай росте й розвивається український народ.

Виховуймо нашу молодь на засаді любови Бога й ближнього. Цим навчимо її любити рідного брата, цілий свій на-рід, понсволену Батьківщину, щоб для неї жити і за неї по геройськи вмирати. Слова любови — це слова Христові, слова Божі, якими Він наказує «положити душу свою за друзів своїх». Більших слів, більших програм виховання і життя кожного з нас не може бути. А коли будемо шукати інших, то опинимося на блуд-

них шляхах, далеко відійдемо від Бога, забудемо про нашу Батьківщину, і не треба буде багато років, як наше ім'я та кож буде забуте. А ми всі повинні казати за Франком: Хай пропаде мое ім'я, але хай росте і розвивається український народ. А те досягнути можна, спираючі виховання молоді на Божих, християнських засадах. І це повинно стати нашою програмою, нашим кличем, а впарі з тим цей самий Бог стане за порукою успіхів і нашої перемоги за християнську соборну Українську Державу.

Борис Грінченко

В І Д М О В А

**Не на те ми боротись ставали,
Щоб тепер помиритися нам, —
Бо для нас помиритися — значить
Уклонитись ізнов ворогам!**

**Бо для нас помиритися — значить
Це зректися того, чим живем,
І признати, що правда — то сила,
Що панує з мечем і огнем!**

**Бо для нас помиритися — значить
Зрадить рідний коханий наш край!..
Не на те ми ставали до бою
І не тим він скінчиться нехай.**

**Ні! Борімось з останньої сили,
Ні! Борімось і вдень, і вночі,
На шляху, на степу, серед лісу,
Щохвилини на бій стаючи.**

**Ні! Борімось за кожен ми ступінь,
Кожен клаптик своєї землі,
Щоб не знали спочинку у бою
За свій край ні старі, ні малі.**

**Не миритися нам тепер треба:
Хто до згоди — той зрадить свій край!
Поки всрог впаде, ні єдиний
Дети бою не кида нехай!**

ПЕРЕД ЧЕРГОВИМИ ЗАВДАННЯМИ

О. КОВАЛЬ
(Голова ЦУ СУМ)

(З приводу пленуму центральних Органів СУМ)

Життя виховної молодечої організації можна порівняти до виробничого процесу в сучасній економіці, якого характеристичними рисами є синхронізація постачання сирівців, з потужністю виробництва і можливістю збуту. Під час самого виробництва є ще питання гармонізації окремих етапів, або суцільного виробництва, що здебільша прибирає тепер форму автоматизації. Належне використання усіх тих чинників у виробництві веде підприємство до оптимальної його видаєності і рентабельності, що і є ціллю кожного підприємства.

Переносючи цей принцип в ділянку виховання молоді в рамках молодечої організації, замість постачання сирівців, матимем вербування нового членства за рахунок неохопленої ще організаційно молоді, замість засобів виробництва, матимем кадри виховників і виховні засоби, а про збут можна не турбуватися, поскільки на добре вихованих одишцих в суспільстві є завжди великий попит. Якщо йдеться про самий «виробничий процес», то справа тут набагато складніша,

ніж у виробничім підприємстві. Тут мається до діла не тільки з прерізними якостями «сирівця», але також з гетерогенним вахляром «засобів виробництва», тобто різними виховними середовищами, виховними засобами і самими виховними кадрами, що виключають всяку «автоматизацію».

Хай нам простять естети виховної справи за це порівняння двох різних площин: духової з матеріальною, однак нам іде про наглядне представлення несхопних духових вартостей, наводячи паралелю з ділянки, де все можна схопити в схему і сконкретизувати.

Як же стоїть у нас справа з охопленням нашої молоді в рядах молодечих організацій та якими виховними засобами диспонуємо ми під цю пору? З другого боку стоїть питання, наскільки наша організація працює оптимально як щодо видаєності праці, так щодо виховних наслідків? Що треба зробити, щоб нашу ціль якнайповніше і якнайраціональніше досягнути? Це є питання, на які старався знайти відповідь пленум центральних Органів СУМ, що відбувся недавно

в двох частинах (Париж і Нью-Йорк).

Будучи найбільшою українською молодечею виховною організацією, наша Спілка му- сить мати погляд на цілість виховання української молоді на еміграції і з погляду ці- лості визначити своє місце і ролю в формуванні нового ук- раїнського покоління в умовах еміграції. Коли візьмемо до уваги, що при найкращих умо- вах тільки $\frac{1}{3}$ всієї україн- ської молоді на еміграції ку- дись «належить», тобто є охоп- лена системою доповнюючих українських шкіл і молодечих організацій, то побачимо, яке незвичайно широке поле для праці, щоб організаційно схо- пити якнайбільше число тієї молоді, не говорячи вже про саму якість виховної праці над тією молоддю. Це стверджен- ня може навіть на нас пе- симістичні настрої щодо май- бутнього нашої еміграції, по- скільки не вся молодь, що є в рядах виховних організацій, буде для українського суспіль- ства врятована, не говорячи вже про ту, котра ніде не на- лежить. Нам зовсім слушно жалко і прикро, коли відхо- дить від нас одна, чи друга молода одиниця, що гине в якомусь нещасливому випадку, але мало в нас алярмуючих і тривожних голосів про заги- біль $\frac{4}{5}$ молоді субстанції на- щого національного організму в діаспорі, що йде на сотні тисяч одиниць. Ось де є поле

змагу для існуючих молодечих організацій, що інколи обме- жуються на відвоюванні чле- нів від братньої організації. Від цієї слабости не вільні та- кож і деякі поважні суспільні, чи й церковні організації.

Виявляється, що замало є мати великі поклади «сирівця», а найважливішою справою є на- ладнати «виробничий процес», бо інакше наявний «сирівець» піде в чужі «млини», а там і «печі» і з тієї пшениці хліба нам не їсти. Поскільки вихов- ний процес нашої молоді за- лежить головню від трьох основних чинників: свідомих родин, кваліфікованих вихов- ників і виховного середовища, то потрібно застановитись над тим, як ті чинники в нас ви- глядають. Перший чинник — родина — в нас у великій мірі недомагає. Є тільки частина свідомих родин, що з усією послідовністю дбають про на- ціональне виховання їхніх дітей. Решта про це не дбає або чується безсилною про- тиставитись безоглядному тис- кові оточення. Можна поста- вити твердження, що наявність дітей і молоді в молодечих організаціях є вислідом розу- міння батьками справи мораль- ного і національного вихован- ня їхніх дітей. Батьки, що не посилають своїх дітей до укра- їнознавчих шкіл і українських молодечих організацій не мо- жуть претендувати на озна- чення свідомих.

Наша постава в тій справі повинна бути алярмуюча. Всі суспільно-політичні і громадські установи та Церква мають пильний і невідкладний обов'язок повсякчасно пригадувати батькам їхні природні, національні завдання передати дітям українську духовість і зберегти їх для українства. Це завдання спадає також і на нашу Спілку. Тому дуже важною справою буде надалі допильнувати тісних контактів сумівських виховників і керівництва з батьками сумівського юнацтва. Важливу роль мають відіграти тут Батьківські комітети, для яких пленум затвердив відповідний правильник праці. Синхронізація виховної діяльності мусить в першу чергу відбуватися на щаблі Родина — Виховна організація.

Кваліфіковані виховники — це другий поважний чинник у виховному процесі нашої молоді. Від кількості тих виховників залежатиме число охопленої молоді. Коли пересічно рахується один виховник на 10 вихованців, то для охоплення всієї молоді українського походження на еміграції потрібно було б яких 50.000 виховників, число яке перевищує сучасний членський стан всіх українських молодечих організацій. Ось де колосальні можливості для вияву патріотизму на ділі, а не тільки на словах! Бути виховником,

працювати безкорисно день за днем над вирощуванням молодого українського покоління, здібного перейняти прапор боротьби за осягнення українського державного ідеалу, — це не пустий звук «тоже патріота», а мозольна праця будівничого, що буде майбутнє Нації. Наша Спілка по своїй спроможності вже дала поважний вклад на придбання виховників і муситиме працювати невпинно далі, як для побільшення виховних кадрів, так і для підвищення їх якості.

Питання високоякісних виховників — це питання відповідних умов для їх вишколу і формації. На щастя, кандидатів з-поміж самої молоді не бракує. Бракує дуже часто відповідних фондів для влаштування курсів, для випуску потрібних підручників, для озброєння тих виховників модерними виховними засобами. Цього всього не може дати сама молодеча організація. Для цього потрібно всебічної підтримки цілого суспільства. На пленумі було поставлене питання створення Виховного Інституту СУМ, якого завданням було б забезпечити кадри наших виховників чіткою програмою праці з усіма віковими групами юнацтва, розпрацьовуючи докладно систему і методику праці та даючи постійно фахові поради, базуючись на найновіших здобутках педаго-

гіки і психології. Цей Інститут мав би також науковою методою досліджувати впливи оточення на молодь та опрацьовувати засоби протидії поганим впливам і асиміляції добрих. Реалізацію цього проєкту треба було однак відкласти на пізніше, бо під цю пору багато наших клітин ще не вийшли з задовження за набуті будинки, чи оселі і нові обтяження були б не під силу. Ця неспроможність пустити в дію так конечно потрібної інституції, де кількох осіб були б зайняті постійно нашими виховними проблемами, насуває побоювання чи ми зможемо вив'язатися з тих непосильних завдань, що на нас накладає теперішня хвилина. Кажемо теперішня, бо завтра можемо мати потрібні засоби, але не буде вже кого виховувати. Нащо тоді придалися всі будинки, площі, майно, коли не буде кому ними користуватися, або коли ними будуть користуватися люди, що з нашим ідеалом нічого спільного не мають? Тому наші зусилля на місцях мусять іти впарі зі зміцненням нашого керівного і виховного центру, що має забезпечити «виробничу потужність» нашого великого «підприємства». Тільки тоді ми можемо числитись з відповідною видайністю праці і виховними вислідами. До тієї справи своєчасно ще повернемося.

Третім важливим виховним чинником є виховне середовище, або оточення. Цим виховним середовищем крім родини і виховників є Церква, товариства і вулиця. Вплив Церкви на виховання дитини може бути під умовою, що батьки і виховники дадуть дитині завжди добрий приклад і привчать до релігійних практик, як також навчать моральної поведінки. Наш український обряд може бути поважним чинником збереження нашої молоді для українства, якщо молодь його полюбить і засвоїть. Цього можуть навчити і досягнути високо національно-ідейні священики, яких подекуди бракує. «Рідні школи» і курси українознавства мають відіграти свою особливу роль, але тут також потрібно всюди високопатрістичних і відданих справі виховання одиниць. На жаль, більшу частину дня молодь перебуває під впливом чужої школи, яка не всюди дає звичайне загальне виховання, а в багатьох випадках deprавує молоду людину, даючи їй знання і навітлення проблем незгідно з правдою і християнськими моральними заложеннями. Погана лектура, невідповідні фільми та деякі телевізійні програми доконують решти. До того долучається вулиця зі своїми наслідками, що штовхають молоду людину на шлях шукання легкого життя, сумнівної вартости

задовольнень, а то й творення бандитських груп. Вулиця зі своїми вимогами штовхає дуже часто молоду людину йти на працю, не закінчивши студій, тому тільки, що товариш чи товаришка пішли працювати, заробляють, краще одягаються і мають авто та інші модерні атрибути. Це є найважчий негативний чинник, з яким доводиться вести боротьбу виховникам.

Як простиавлення негативним впливам чужого середовища приходить з поміччю відповідне українське товариство з добре наладним культурно-мистецьким і суспільно-політичним життям, спортом, відповідною товариською атмосферою і виробленим життєвим стилем. До того, як завершення, могло б прийти затруднення поважнішої кількості наших людей по українських установах і підприємствах, де панувала б також рідна атмосфера. Так наладане життя мало б в собі велику відпорну силу на всі денационалізуючі і деморалізуючі впливи чужого оточення. Виховна організація молоді, якою є наша Спілка, мусить, не зважаючи на всі обставини, **зміцнити своє власне виховне середовище**, яке було б запорукою для вище згаданої виховної атмосфери.

Розглядаючи питання завершення організаційної структури СУМ, пленум прийняв **проект правильника Дружин**

СУМ для дійсного і старшого членства, який враховує потребу скріплення виховного середовища в СУМ та можливість якнайповнішого вияву тих категорій членства, узгоджуючи рівночасно їхню функціональну пов'язаність з українським суспільством та його завданнями.

Виходячи з цих міркувань, членство в СУМ на майбутнє не буде обмежене віком члена; воно розглядається як досмертне, хіба що хтось добровільно виступить, або зі статуткових мотивів буде виключений.

Дійсні члени (18-35 літ) продовжують самовиховання і здобувають наступні два ступені. Характер їхньої діяльності і самовиховання має однак позначки діяльності зрілих людей, що вдосконалюються і спеціалізуються за своїми уподобаннями і природними даними. Це вже не є форма гри юнацького віку, а тверда заправа до життя з усіма його вимогами.

В загальному встановлено п'ять родів Дружин: Виховники, Суспільники, Культурники, Господарники і Фізкультурники. Кожний член СУМ повинен опреділити себе до принаймні одної з тих п'яти дружин.

Першою і найважливішою Дружиною в СУМ буде **Дружина Виховників**, завданням якої буде сприяти всіма можливи-

ми засобами як фаховому вишколові в ділянці педагогіки, так і виховній праці серед юнацтва СУМ. Фактично ця категорія членства діє в цьому напрямі вже тепер і переформування в Дружини цю працю тільки скріпить.

Дружини Суспільників будуть складатися з охочих діяти на суспільно-політичному і громадському відтинках. Тут не повинно забракнути кандидатів ні на зовнішньо-політичну діяльність, ні на внутрішньо-політичну та громадську. Наші існуючі суспільно-політичні установи та громадські організації повинні одержати з цієї категорії членства СУМ молодих повновартних діячів, що згодом мусять перебрати їх керму в свої руки.

Велике завдання положено також на **Дружини Культурників**, які мають виростити нових діячів культури, літератури і мистецтва, розвиваючи і плекаючи духові культурні вартості нашого народу в умовах чужини. Діяльність Дружин Культурників має ма-

ти подвійний аспект: зовнішній — для загалу суспільства і чужинців, і внутрішній — для виховання молодшого покоління.

Окрему роль матимуть сповити **Дружини Господарників**, на яких покладено завдання скріпити не тільки господарську базу, потрібну для виховних завдань СУМ, але також причинитись до розбудови українського господарського життя в загальному.

Вкінці, **Дружини Фізкультурників** матимуть плекати наші світлі спортові традиції та військового духа, даючи добрий приклад юнацтву до наслідування.

Роль старших членів буде уточнена згодом.

Переведення повищих рішень в життя вимагатиме ще чимало труду, спроб і коректив. Однак ідея, яка присвічує нам в їх реалізації, є сильніша від усіх можливих труднощів. На вазі, де важиться бути, чи не бути української молоді українською, жодне зусилля не повинно бути за тяжке!

Дбайте, щоб кожний юнак і юначка — українці мали
» КРИЛАТІ «
журнал Спілки Української Молоді

НАШІ ЗАВДАННЯ НА ЗОВНІШНЬОМУ ВІДТИНКУ

Т. І. КІС

(Керівник зовнішніх зв'язків ЦУ СУМ-у)

Одною з особливостей нашого новітнього часу є помноження міжнародних політичних, наукових, дипломатичних і подібних зустрічей, що проводяться під різними претекстами і на різних рівнях міжнародного і міждержавного спілкування. Цей феномен є, без сумніву, витвором новітнього часу. В минулому, до початку 20-го століття, політики чи провідні, відповідальні члени окремих політичних або науково-культурних організацій, зосереджували свою політичну, культурно-мистецьку, наукову, економічну і інші чинності в рамках суто національних, внутрішніх, не виходячи із своєю діяльністю поза межі своїх батьківщин, хіба у війняткових обставинах і для війняткових цілей. Дві світові війни змінили докорінно таку настанову нехтування зовнішнього відтинку. До такої переміни спричинилося не тільки впізнання важливості і користей зовнішніх міжнаціональних зносин для національних справ, але і теж технічне улегшення транспорту (переміщення) та зв'язку.

Іншою властивістю нашого часу, гідною відзначення, є те, що тепер на зовнішньому відтинку працюють не тільки фахові дипломати, що спеціалізувалися для особливих завдань, але теж і неспеціалісти. Розуміється, що праця дипломата не є тотожна праці пересічного представника якоїсь

національної організації на міжнародному відтинку. Різниця між ними є не тільки якісна. Чинність одних і других є різна по самій своїй суті, за своїм рівнем і за своїм аспектом. Це, однак, не змінює факту, що зовнішньополітичну роботу виконують у сьогоднішніх часах не тільки дипломати, але й інші представники нації. Сама ж політика, що колись фактично тиснулася майже виключно в державних рамцях, вийшла тепер на регіональний і дійсно міжнародний форум. Незаперечним фактом є, що тепер кожна більша національна організація — політична, культурна, наукова чи станова — в своїй організаційній структурі передбачає постійно т. зв. і загально відому «референтуру зовнішніх зв'язків».

На такий міжнародній ширший форум вийшла теж і наша, українська політика і політична думка. До цього спричинилися не тільки вищезгадані фактори, але теж і факт виходу з краю поважної частини наших політичних представників. Як відомо, наша еміграція розглядає політичну чинність своїх представників на зовнішньому відтинку як одну з основних ділянок політичної діяльності. Це впливає з самої природи місії політичної еміграції — місії, що її можна схарактеризувати як усучаснення української визвольно-революційної проб-

лематики перед зовнішнім нам прихильним, байдужим, а то й ворожим світом. Коротко кажучи, кожний українець закордоном, вже з самого титулу політичного емігранта, в тій чи іншій мірі обов'язаний представляти перед зовнішнім світом наші національні стремління. Це саме і в такій самій мірі цей обов'язок відноситься і до членів СУМ-у

*

Перед тим, заки уточнити саме завдання членів СУМ-у на зовнішньому відтинку, спробуймо схарактеризувати, що взагалі слід розуміти під висловами «зовнішні зв'язки», «міжнародні зв'язки» чи «зовнішньо-політичні зносини». В чому полягає і чим є характерна ця чинність? Яка є різниця між тою чинністю і політикою (зовнішньою і внутрішньою) та дипломатією в повному значенні цього слова?

Внутрішня і зовнішня політика, дипломатія та зовнішньо-політична чинність

Так як внутрішня політика не є те саме, що зовнішня, так само і дипломатія не є тотожна з зовнішньо-політичною чинністю взагалі. Кожна з тих чинностей має свій особливий об'єкт, що й відрізняє їх.

Під словом «політика» розуміємо: 1) науку і мистецтво провадити організовану спільноту до якоїсь означеної мети. Її часто визначають ще, як «мистецтво можливого»; 2) в переносному значенні, політику розуміємо як чинність, спрямовану на здійснення якогось спільнотного добра. Щодо об'єкту, політику ділимо на дві основні категорії: 1) на внутрішню політику, яку провадиться виключно в рамках (внутрі) даної спільноти, держави; і 2) на зовнішню (чи

закордонну) політику, спрямовану на міжнародні чи міждержавні (міжспільнотні) зносини. Це не означає однак, що зовнішня політика даної держави-спільноти є тотожна з її зовнішньо-політичними зносинами у вузькому розумінні. Зовнішньо-політичні зносини, чи зовнішні зв'язки, є властиво вже наслідком зовнішньої політики. Далі, тоді як зовнішню політику провадять для цього компетентні особи, то зовнішніми зв'язками займаються теж і некваліфіковані люди, інакше — неполітики.

Подібне відрізнєння слід робити теж між поняттями «політика» і «дипломатія». Чим є «політика» ми вже визначили вище. Під «дипломатією» — в свою чергу — розуміємо своєрідне мистецтво політичної чинності. Нено займаються, як відомо, виключно спеціально для цього кваліфіковані і компетентні політики. Методика тої чинності є специфічна і складна, і тим самим вимагає від дипломата особливих кваліфікацій (професійних), практичної підготовки, знання міжнародної проблематики минулого і сучасного світу. Дипломат — це отже мистець, що поєднує в своїй особі прикмети інтелектуала, мислителя і практика та відрізняється від інших особливими моральними якостями. Його професійна політична чинність на міжнародному форумі є постійною і систематичною. Вона (ця чинність) є в більшій мірі таємна чи пів-таємна, що й відрізняє її від звичайної зовнішньо-політичної чинності, якою займаються, як вже стверджено вище, не лише кваліфіковані політики, а й інші політичні представники. В протизагу до дипломатичної чинності, зовнішньо-політична чинність —

отже і зовнішні зв'язки — є, звичайно, чинністю відкритого характеру, тобто вона є публічна та позбавлена елементу таємності. Навпаки, таємність в зовнішньополітичній діяльності є елементом негативним, є перешкодою для пропагування ідей і стремління перед зовнішнім світом. Дипломатична чинність є отже специфічною політичною чинністю компетентних політиків. Як така вона не є тотожна звичайній зовнішньо-політичній чинності в рамках т. зв. «зовнішніх зв'язків» чи зовнішньо-політичного спілкування між окремими представниками окремих народів або їхніми політичними організаціями. До цієї останньої чинності є покликані в принципі всі члени нашої політичної еміграції закордоном, отже і члени СУМ-у. Розуміється, що кожний зі своєї перспективи і на своєму рівні.

Відрізнєння внутрішньої політики від зовнішньої і дипломатії від звичайної зовнішньополітичної чинності було потрібне для ствердження, що для того аби бути чинним на зовнішньому відтинку не є konieczним мати особливі професійні кваліфікації політичного діяча. Для виконання зви-

чайної політичної діяльності на зовнішньому відтинку вистачить в основному, щоб даний член СУМ-у був загально обізнаний з нашою політичною проблематикою і з такою ж проблематикою свого партнера, з яким мається активний зв'язок. Для особи затрудненої на зовнішньо-політичному секторі потрібно, однак, вміти ставити проблеми і пропонувати на них розв'язку в співвідношенні з нашими національно-політичними стремліннями. Йде тут про засвоєння певної методики зовнішньо-політичного спілкування, без чого наша чинність може бути безуспішною, а то й шкідливою, бо може мати протилежний ефект.

Методика зовнішньо-політичного спілкування відрізняється, самозрозуміло, від методики, що її застосовує дипломатія. Це впливає з самої суті речі.

В чому суть методики в зовнішньо-політичній діяльності? Які її складові елементи?

Методика в зовнішньо-політичній чинності.

Успіх чи неуспіх нашої зовнішньо-політичної чинності у великій мірі залежить від застосування методики в спілку-

ЖЕРТВУЙТЕ
на пресовий фонд
Вашого журналу
» А В А Н Г А Р Д «

ванні з нашими чужинськими партнерами.

Передусім той, хто виконує якусь чинність на зовнішньому секторі, повинен вміти — як вже згадано вище — ставити проблеми і пропонувати для них розв'язку в співвідношенні не тільки до наших національних політичних стремлень, але й — це важне — в співзвучності з такими ж національними інтересами наших партнерів спілкування. Ми не сміємо забувати, що ідеалізм не завжди є властивий західній людині. Я сказав би навіть, що ментальність західної людини, зокрема політично заангажованої, є схильна до формалістичного, раціоналістичного, а то й прагматичного думання. Часто західна людина, наш партнер, перенаголошує в своєму думанні економічний (матеріальний, а то й матеріалістичний) фактор і з тої точки зору підходить до проблем та їх розв'язує. Такі категорії думання є отже позбавлені всякого «романтизму», що є властивий у великій мірі українській людині. В такій психологічній атмосфері, ми змушені — якщо хочемо мати успіх — підходити до нашого партнера методично і наголошувати наші з ним спільні національні інтереси, говорити про засоби, якими хочемо дійти до їх здійснення.

Застосована методика — який характер вона не мала б — мусить провадити до одної мети: до узгодження з нашим партнером, що наші спільні інтереси зводяться і синтезуються в ідеї розподілу московсько-большевицької імперії на національні держави. Дальшим нашим стремлінням є переконати партнерів, що єдиний засіб для досягнення цієї мети,

того спільного інтересу, є внутрішня тотальна національно-соціальна революція поневолених народів, без того, щоб викликати третю світову війну зі всіма її жахливими наслідками. Пропагування революційної методи для досягнення визначеної мети означає тим самим відкинення еволюційної методи розпаду СРСР і впарі з тим наша метода (революційна) є запереченням офіційної політики західних потуг, що зводиться до методи «стримання» більшевизму в сучасних його межах (т. зв. статус кво). Переконати наших західних партнерів в об'єктивному існуванні спільного інтересу і в потребі застосування нашої революційної методи в прямуюванні до його здійснення є чи не найголовнішим нашим завданням на зовнішньо-політичному відтинку.

Пропагуючи революційну методу для створення нового ладу в східній і центральній Європі, ми маємо переконувати наших західних політичних партнерів в цьому, що внутрішня революція поневолених народів СРСР обов'язковим порядком веде до такої ж революції в сателітних країнах, в наслідок чого прийде до об'єднання Німеччини, до революційного об'єднання Кореї, В'єтнаму, до відвоювання Китаю, Куби і т. д. та до впорядкування міжнародних зносин.

З другої сторони, однак, впарі з пропагуванням на зовнішньому відтинку спільних інтересів і методи для їх здійснення, ми мусимо чітко визначувати новий політично-соціальний лад в східній і центральній Європі, який ми хотіли б завести по вдалій національно-визвольній боротьбі на тому просторі. (Далі буде)

ЮНАК У ШКОЛІ

(Із циклю «Проблеми юности»)

Р. ДРАГАН

3

В цьому розділі я хотів би разом із вами застановитися над проблемами учнів у школі й поза школою, щоб не пройшли марно ваші шкільні роки. А вони такі чудові, стільки непередбачених пригод та відкриттів на кожному кроці! Старші люди завжди з захопленням згадують свої шкільні роки й таким чином ще раз переживають свою молодість. Шкільні роки — це незабутні роки. Ми вчимося пізнавати світ при допомозі книжки й хто полюбить книжку замолоду, то вона буде йому другом на все життя. Бо ж чи є кращий дар від книжки? Вона мовчить і віддає вам безкорисно всі скарби світу — бо ж чи є більші скарби, ніж знання, ніж інтелект, поширення горизонтів? Людина, що любить книжку, переживає життя повністю й бачить його глибше.

Але вернімся до школи. До науки треба мати замишування. І потім — одні предмети ми любимо, а інші ні. Наприклад, математика. Мало є таких у школі, що її любили б, дарма що вона в сьогоднішніх часах є така потрібна. Де там молодому умові до абстракцій, хоч абстракції зовсім не такі далекі від життя, як би здавалось. Вони навіть із життям нерозривно пов'язані, але, очевидно, тільки для тих, хто любить математику.

Замишування — це емоційна сторінка учня. І коли вчитель на цих речах розуміється, то

він зуміє в учнів відкрити великі здібності до деяких діяльностей і спрямувати учнів на добру дорогу. Але найчастіше учень мусить сам давати собі раду з навалом матеріалу і, хоч-не-хоч, його вивчити, іноді заучує навіть не розуміючи.

Багато з того пропадає після іспитів, а в умі залишається тільки те, що близьке психології учня.

Або візьмим граматику. Чи багато її любить? Але коли ви не візьмете в руки граматики рідної чи якоїнебудь мови, то ви ніколи не зрозумієте як слід, що таке роблять поети й письменники. А коли мова багата та гарна, як наша пречудна українська мова, то як легше й гарніше можна висказати свої думки, коли знаєш граматику. Але її теж ми здебільша зубримо для іспитів. Ох, ті іспити! Яка це важка проба для юнака.

Є педагоги, які проти іспитів, але яка б тоді була дисципліна учбова. А дехто є теж проти передчасної спеціалізації в улюблених предметах, бо всі основні предмети в школі: історія, література, природа й інші потрібні як загальна база для дальших студій. Зрілий спеціаліст, лікар, інженер, чи інші, коли він тільки свій фах знає, уявляє собою дуже скучну, однобічно наставлену людину. Та й взагалі, не можна було б спеціалізуватися, не маючи загальних відомостей з людської цивілізації.

Знову ж учителі часом пе-

ревантажують учнів, не питаючись їхньої opinii та не беручи до уваги тих, що скоріше схоплюють і тих, що повільні, або й зовсім відстали. Моя порада юнакам: не надто рвiться, бо запал iнодi заведе в слiпий кут; це так як вложити всю енергiю в одну велику бомбу. Вона вибухне й залишиться тiльки руiна. Працюйте спокiйно, розважно, але ґрунтовно. Передумайте все, що вивчаєте. На викладах концентруйтеся, а не думайте про горобцiв на даху, тодi бiльше засвоюте собi й менше витратите часу вдома. Студiюючи матерiял у книжцi, робiть замiтки на паперi, бо це облеґшує схопити цiлiсть.

В коедукатiйних школах не звертайте особливiй уваги на дiвчат; на це прийде час пiзніше. Трактуйте iх покищо як товаришiв, а не як жiнок. Коли прокидається мужчина, його очi звертаються до дiвчини. Це така звичайна рiч, як дихання повітрям. Але попадати в «телячий настрiй» молодому юнакови не годиться, бо це руйнує зосередження до науки. В загальному робiть, що є в вашiй силi й завжди пам'ятайте, що наука — це не цiль, а тiльки засiб. Засiб до того, щоб здобути свiт. А ми ж з вами молодими, розсiяними по всьому свiту, вибираємось по «золоте руно» для України. Це «золоте руно», це воля й незалежнiсть, це честь i гiднiсть народу, до якого належимо.

Щоб успiшно вчитись, знайдiть собi вдома затишне мiсце, де б вам нiхто не перешкодив. Багато значить теж час. Наприклад є любов учитись ранками. Ум тодi свiжий i так легко все запам'ятується. Але й легко потiм забувається. Ранки дуже добрi для повторю-

вання матерiялу, вивченого попереднього дня. Але це ваша iндивiдуальна справа. Без вiдповiдної атмосфери важко вчитись, наприклад, коли перешкоджає телевiзiйний апарат, або музика. Все це треба виключати, щоб думка була в книжцi. Не вiльно вам нiколи забувати, що ждуть iще лекцiї школи українознавства, а коли такої нема, у вашiй мiсцевостi, то й самому, або за спонукою виховникiв сумiвських, треба постiйно вивчати українознавство.

Ви ж не хочете бути яничарами з однобiчним виглядом. Ввечорi читайте книжки, свiй i чужi, тiльки вартiсні книжки, а не ярмарочну вульґарну й дешеву макулятуру. Запитайте ваших виховникiв, якi книжки купити й гордiться ними, що вони в вас на полицi. Носiть у кишенi нотатник, в якому записуйте незнанi вам українськi слова i звороти. Хай українська мова золотим гомоном iде з вами через усе життя. В недiлю не забувайте церкви, своєї церкви i своєї молодiжної органiзацiї.

Нiколи не заломлюйтесь, коли провалитесь при iспитi, або чогось не всилi опанувати. Ви напевно не так як треба пiдiйшли до проблеми. Треба порадитись, оглянутись i ще раз пiдiйти до завдання, з новою силою й вiрою. Маючи успiхи, будьте скромнi, не чваньтесь; скромнiсть — це чудова прикмета, яка колись у життi не раз врятує вашу гiднiсть i честь. Очевидно, нiхто не любить показувати себе йолопом, i не треба. Українськi дiти — це дiти славного роду козацького, що нiколи йолопами не був i бився завзято до смертi, коли ворог його зневажав. Ваша горда, але й чесна постава хай завжди буде свiдоц-

НАШІ ВИХОВНІ СПРАВИ

На підставі досвіду одного курсу впорядників і виховників

А. ЧУБАТИЙ

Базуючись на постановках останнього Крайового З'їзду СУМ в Австралії, що відбувся в червні 1963 року, Кр. Управа влаштувала, на переломі 1963/64 рр., перший повний курс впорядників і виховників СУМ. Курс, що носив назву «Надія», відбувся на сумівській площі Конотоп (власність О-ків Сідней і Ньюкастель) і тривав 10 днів. Участь в курсі В/В взяло 6 Осередків СУМ та 1 самостійний Відділ Ю СУМ — разом 36 учасників і 2 вільних слухачів.

В підготовці, під час переведення, а особливо при закінченні курсу, в наслідок спостережень і розмов з учасниками, підписаний прийшов до висновку, що існує ряд проблем,

в ом вашого походження, його соромитись не треба. Соромитись свого роду — це підло!

Очевидно, багато з вас захоче вчитись далі, йти на університет, і ваша збірнота буде горда на вас, що ви рішились здобувати вище знання для себе і для свого народу. Але зі середньою, або й нижчою, коли так мусить бути, освітою можна теж здобути собі дуже гарний фах і як щирий патріот краще служити своєму народові, ніж бути яничаром із вищою освітою. Яничар — це той, хто одержить чуже Україні виховання і діє проти свого народу та приносить йому тільки ганьбу. (Далі буде)

зв'язаних з діяльністю молоді і з молоддю в Австралії, які треба конечно глибше проаналізувати, застановитись над ними і їх відповідно розв'язати.

Перебіг і програма курсу — дещо відмінні від подібних йому, отже можуть зацікавити виховників СУМ в інших країнах, а рівночасно порушені у висновках проблеми та спроба їх розв'язати можуть спричинитись до поліпшення виховної праці СУМ.

*

Курс був подуманий з самих початків як практичний вишкіл майбутніх виховників. У програмі пляновано відносно малу кількість рефератів і вишкільних лекцій — натомість пропонувано більше практичного зайняття. Щоб дати кандидатам можливість познайомитись з характером курсу і вияснити їхні обов'язки як майбутніх виховників, чи впорядників — Виховний Референт Кр. Управи под. Л. Прокоп, після зголошення кандидатів в Кр. Управі, переслала до О-ків підготовчі матеріяли для продискутовання їх на сходах з тими ж кандидатами на місці. Переслали також наперед програму курсу і всі допоміжні матеріяли у вигляді готових тем вишкільних лекцій, вибрані вірші й гутірки та програми виховних сходин з юнацтвом окремо на всі дні курсу. Зроблено це з метою заощадження часу в час самого курсу і для при-

тягнення під один рівень знання всіх кандидатів на курс. Кожний кандидат на курс прибув на місце відповідно підготований.

Для практичних занять з юнацтвом використано цього-річний табір ім. Л. Українки, що його влаштував О-к Сідней. До учасників табору, юнацтва, поділеного на 15 роїв, прикріплено по 2-3 курсанти, які в час тривання курсу мали переводити щоденно виховні сходи з тими роями.

Завдяки такій підготовці, вже першого дня, після поладження організаційно-адміністративних справ, приступлено до праці. Коротке пояснення завдання курсу, показова форма переведення сходин з роєм — і курсанти стали перед завданням: самостійно перевести свої перші сходи. Такий спосіб примусив молодь відчутти обов'язок, наложений на неї, примусив її зібрати все своє знання і здібності для відбуття тієї першої проби. То й не диво, що коли другого дня відбулась перша гутірка-дискусія над відбутими сходами, посипались з уст курсантів цікаві і захоплюючі запити, прохання порад, вражіння. Пропав той чемно-сонний вигляд, який не раз приходиться зустрічати на сходах. Його заступив живий запал, відчуття спільної відповідальності за працю, розуміння обов'язку. З захопленням сприймалась кожна порада провідників курсу, які, після обстеження практичних занять, висвітлювали добрі і погані сторінки поодиноких курсантів у їх підході до дітвори.

Наступні дні курсу виявили як швидко молодь сприймає поради, як охочо береться вона до праці, коли перед нею ясні

ціль і завдання. В бібліотеці курсу почало не вистачати допоміжної літератури; молодь кинулась ревно підготовляти свої сходи, просити додаткових порад і пояснень.

На протязі курсу завважено зміну в деяких курсантах. Деякі хлопці, що спершу, здавалось, не довго затримуються на курсі, споважніли, уважно взялися до праці. Загал курсантів не тільки полюбили працю виховника, але й відчув гордість за висловлене довір'я і доручення обов'язку. Такий стан досягнуто завдяки щирому і відкритому ставленню до молоді, передані їй зрозуміння відповідальності і суворого вимагання тих самих прикмет у курсантів, що й від старших і юнацтва.

Безперечно, до цього причинились також додаткові лекції з психології СУМ, способів ведення ігор і забав, вчення співу. Учасники табору ім. Л. Українки призвичаїлись до своїх виховників, зав'язалась взаємна пошана і навіть прив'язаність до особи виховника. Це мало також позитивний вплив на курсантів, які й тут відчували вже не тільки обов'язок виховання, але й почуття відповідальності й опіки над окремими юнаками чи юначками.

Після закінчення практичних занять курсанти одержали завдання перевести з своїми вихованцями іспити. З цього вони вив'язались дуже добре. Шість іспитових комісій перевели іспити (під наглядом керівника курсу) і в більшості були багато суворіші у своїх вимогах, ніж старші виховники.

Перед закінченням курсу, кандидати на виховників і впорядників самі склали писемні іспити, в яких у першу чергу

вимагалось знання ідеологічно-го та організаційного характеру. На підставі тих іспитів, а в першу чергу на підставі обстеження способу зайнять з юнацтвом і реагування курсантів на вказівки інструкторів та застосування тих вказівок у праці з юнацтвом — було надано, відповідно до віку й знання, звання виховника і впорядника різних ступенів 35 з 36-и курсантів.

Двоє курсантів, які своїм інтелектуальним рівнем і віком перевищали інших курсантів — були на початку курсу призначені на більш відповідальне становище.

Урочисте вручення відзнак відбулося в останній день курсу, при участі повного складу К-ди і учасників табору ім. Л. Українки.

Провід курсу складався з 4-ох осіб: д. В. Майковський, голова КУправи — опікун курсу; д. А. Чубатий, заст. голови — керівник курсу; д. В. Пундяк, орг. реф. КУправи — інструктор впоряду; под. О. Пундяк, член Управи О-ку Мельборн — інструктор ідеології й історії СУМ. Викладачі окремих лекцій доїжджали тільки у призначені дні.

Вишкільних лекцій для учасників курсу переведено 16:

Історія СУМ (1 лекція) і ідеологія СУМ (2 лекції) — викладач под. О. Пундяк; спосіб ведення ігор (1 лекція) — под. І. Новосільська; спосіб вчення співу (2 лекції) — д. В. Майковський; І-ша допомога (1 лекція) — д. Л. Микита; психологія (4 лекції) — д. проф. Р. Драган; форма юнацьких сходів (1 лекція) — д. В. Пундяк; організаційний устрій юнацтва СУМ (3 лекції) — д. О. Кошарський; особа виховника (1 лекція) — д. А. Чубатий.

Курс В/В під кожним оглядом можна вважати успішним. Провід курсу, нагороджуючи нових виховників і впорядників званням, був впевнений, що найменше 70% цих молодих людей, вибранців з майже всіх Осередків СУМ в Австралії, продовжуватиме свою працю з такими запалом, посвятою й енергією, з якими вони це робили в час курсу. Вириняє тільки питання: в яку атмосферу і під які впливи попали ці молоді люди по закінченні курсу і як витримають вони свою другу пробу у щоденному сумівському житті, серед української спільноти. Бо існують проблеми, що можуть захитати молоду українську людину, проблеми, які, на жаль, не легко розв'язати без належного проаналізування їх, без деяких поступків з боку старшої генерації.

Отож тепер, в час зростання лав нових виховників, треба б ближче застановитись над особою теперішнього виховника, над провідними людьми в Осередках і нашою старшою генерацією. Бо коли на курсі В/В знайдено, здається, ключ до сердець молоді, — то так само та молодь, у своїх щирих розмовах чи наріканнях, заставила підписаного глянути очима тієї молоді на український світ тут в Австралії. І ось так розглядаючи справу, завважено перешкоди, що стоять на шляху узгодження і продовження нашої праці молоддю.

*

Більшість виховників Ю СУМ сьогодні — це люди у віці 35-45 років життя. Аналізуючи їх працю з молоддю, майже завжди зустрічаємось з певним комплексом понять, що їх ті люди засвоїли з дитинства, в обставинах зовсім відмін-

них від сьогоднішніх, в обставинах українського оточення, рідної землі, традицій, героїзму... Всі виховники того типу вснуть свою працю без матеріальної винагороди, з ідейності та переконання необхідності виконувати своїх обов'язків і завдань. Та все ж таки, по-мило посвяти й праці тих виховників, дуже малий відсоток виховуваної в СУМ молоді стає на той шлях, на якому виховник хотів би її бачити. На перший погляд причиною тут не може бути виховник, що в організації молоді, може як ніде інше, є терпеливим, працьовитим і завзятим. Не можна винувати й молоді, що за малими винятками, є надзвичайно добра, охоча до науки і цікава. Де ж тоді шукати причин тих невдач виховної праці?

На думку підписаного, існує три головні перешкоди, які не дозволяють здобути максимум у вихованні, не дають бажаних наслідків. Причиною тих перешкод особливо в праці з старшим юнацтвом і дружинниками, коли приглянутись ближче, є такі в першу чергу виховник, далі — окремі провідні члени СУМ і загал української спільноти. Тим твердженням я не хочу робити закиду у сторону тих людей, що жертвенно посвячують себе ідеї СУМ і взагалі справі виховання, але, як кількісній виховник СУМ, на підставі спостережень і розмов з молоддю, — хочу звернути увагу на ті несвідомо роблені помилки, які гальмують нашу виховну працю. Деякі з тих помилок можна виправити; для подолання інших треба шукати інших, об'єднаних доріг.

Отже, в першу чергу можна вважати, що існує різниця по-

глядів між молоддю й виховниками на життя загалом, а на нашу ролю, як української політичної еміграції, і на нашу визвольну справу зокрема. Виховник в особистому житті живе, до певної міри, минулим, бо, як згадано вище, виріс він серед зовсім інших обставин. Тому зовсім природно не помічає він змін, які постають в сьогоднішньому світі, особливо постійних змін в ділянці дешевої принади для молоді на полі псевдомузики, співу чи танців. Цього він не може ігнорувати або прямо засуджувати. Він повинен старатись зрозуміти захоплення цими приладами молоді, а тоді тільки старатись їх натаврувати і, еwentуально, навіть використати для своїх цілей. Це, безперечно, вимагає багато зусиль і дійсно мистецького вміння з боку виховника, але зате молодь, відчуючи, що її виховник «цікавиться» її «світом», скоріше відкритим для нього своє серце, ніж у випадку прямої заборони танцювати «твіст», «стоми», чи співати пісні типу «бітелс».

Далі, часто слабе знання мови країни, в якій перебуваємо, не дає можливості виховникові її тут і там ужити і таким способом «знайти» себе ближче серед своїх вихованців. Часто дотепне нове чуже слово підносить настрій серед юнацтва, а особа виховника підсвідомо «виростає» в очі молоді. І так, починаючи від дрібних речей, виховник му- сить іти з духом часу, вживатися у світ молоді і там, як людина з життєвим досвідом, може і повинен, «пересіявши» всю новість, вибрати все добре, а логічно засудити некорисне й шкідливе.

(Далі буде)

ДУХ ЧАСУ І ВИХОВАННЯ

(думки про молодь)

Більш чотирьох годин слухав дискусії по питанні виховання молоді. Вертаючись додому роздумував над усіма висказаними думками. В багатьох питаннях був згідний з відповідальними за виховання діячами. З деякими поглядами не згоджувався.

Правда, підставове виховання своїм дітям мають дати родичі. Вони мають навчити своїх дітей любові до всього свого, рідного українського. Але скільки є родичів, що цього не можуть зробити, бо вони самі не мають потрібного підготування! Який підхід застосуваи до таких дітей? Рукою на них махнути не можна. Справа складна. Виховникові приходиться мучитися з діворою. Батьки думають, що вони роблять велику ласку комусь, якщо їхні діти йдуть на сходи, чи на якусь лекцію. Буває, що багато дітей, увійшовши в юнацький вік, зачинає забувати про все своє, іде крутими дорогами. Виховник СУМ-у жаліє, що кілька років працював з такими дітьми, організував засоби, водив їх до таборів, переживав часто тяжкі інтриги й провокації, від ворогів і своїх темних людей. А який вислід? Все це прикре і болюче, однак не можна сказати, що все нічого не вар-

те і залишається не робити більш нічого. Ні, так сказати не можна. Треба робити все можливе. Навіть коли будуть висліди нас не задовільняти, то наше сумління буде в порядку, воно нам скаже: ми зробили все, що було нам під силу і згідно з нашими здібностями.

Часто приходиться слухати, що треба організувати лиш надійних і вибраних. Також не правильно. Знаємо організації, які твердили, що вони виховують еліту, дітей відомих родичів, а не простолюддя. Зайшли вони тим у кут, з якого, мабуть, не вийдуть; самі про себе були високої думки, а діла говорять навпаки.

Треба організувати всіх, їх вчити. Одні згубляться, інші виростуть на користь. Здається мені, що виховники молоді не всі зуміли вже пізнати душу молодого людини, її положення, не виробили належного підходу у виховній роботі. Все треба брати глибше і одною міркою не можна всіх міряти.

Серед таких роздумувань прийшов до хати, де застав дискусію. Старенький інженер — людина бувала, знавець мистецтва — доводив моїй дружині про упадок моралі серед молоді і про духову бідноту. Він питав де сьогоднішній Лєонардо да Вінчі? Де Рембрандт?

Де Моцарт? Він доводив, що сьогодні клясична музика не зрозуміла пересічному інтелегентові. Дружина з дечим погоджувалася, інше заперечувала, наводила, що теж сучасники вище згаданих мистців не вміли оцінити їх; на це треба було інших поколінь. Я в дискусію не мав охоти втручатися, бо мав на сьогодні вже досить.

Після вечері з дружиною пішли на прохід. Великі вистави, гарно освітлені вулиці запровадили нас під відоме культурне приміщення в нашому містечку. Зайшли ми в середину. Змінилися наші думки і настрої; оркестра грала танго. Танцювали також танцюристи з сивим волоссям, хоч приміщення було переповнене в більшості молоддю. Приемно нам було сидіти і слухати мелодію танго і вальса. Раптом заскрипів модерний танець. Вся молодь схопилася з сидень і пішла танцювати. Всі танцювали щиро, вигиналися, мов гумові паяци. Ми дивилися і в'дчували жаль за звуками вальса і танга; вони були такі милі, близькі нашій душі...

В той час мені пригадався один епізод з минулого і я почав його оповідати дружині. Це було, мабуть, в 1939 році. Я юнаком був на забаві. Вальс, танго, фокстрот були нашими улюбленими танцями. Коло буфету я почув дискусію. Говорив чоловік, мабуть, мого

сьогоднішнього віку: «Що це за танці тепер? Полька, коломийка — то танці!..» Юнак йому заперечував: «Що Ваша полька; танго — то танець, душа в нім танцює». Я тоді слухав дискусію і думав: «Що цей старик розуміє, він відстав від часу».

Коли я закінчив своє оповідання, дружина мені сказала: «Бачиш, сьогодні ми не розуміємо тих молодих так, як колись **нас** не розуміли».

Це була правда, так яскраво відчута, як ніколи.

Чи ми, сьогодні старші, маємо бути такими впертими, як були наші попередники? Чи це дало або дасть користь? Чи може ми чогось навчилися? Молодь має свій дух, хай танцює танці, які є близькі їхній душі, хай носить такі штани, які їй подобаються, так як це роблять молоді люди всіх країн, народів і рас. Ми перестаньмо починати від охкання і ахкання, що «все пропало»... «як ми були молоді» і т. д. Ми мусимо вміти підійти до нашої сучасної молоді, брати їй такую, якою вона є і зуміти дати те, що їй потрібно. Мусимо вміло, по-дружньому молоді вказати на межу між добром і злом, навчити її любити країну своїх батьків, збудити цікавість до пізнання тієї країни. Для цього є ряд доріг, які ми мусимо вміти знайти. Справа це не легка, але вона можлива. І кінець похвалити це діло. **С. М. Мудрик**

УСТИМ КАРМАЛЮК

Проф. Валентина ШАЛІ

(Продовження з ч. 1 (73) 1964)

В 1814 р. Устима Кармалюка схопили разом з його товаришем і віддали до Кам'янець-Подільського суду. Суд засудив їх до покарання шпідрутенами і відправленням у військові частини в Криму. Але Кармалюк з нетерпеливістю чекав нагоди, щоб знову вирватись на волю. 13 серпня 1814 р. він здійснив свій план.

На Поділлі після повернення Кармалюка «засвітилось все навколо страшними пожежами, в яких горіло майно поміщиків», — писав один з сучасників. Поміщики тремтіли від жаху при одній згадці імени Кармалюка.

Після трьох років «волі» Кармалюка знову спіймали (1817 р.) і віддали до військового суду. Тим разом суд був гостріший. Його засуджено до смертної кари, яка була замінена 25 ударами батога, тавруванням обличчя та засланням у Сибір на каторжні роботи. Але Кармалюк не мирився з долею. Таки в дорозі на каторгу в 1818 р. Кармалюк і його товариш Крон втекли та добилися на Поділля. Тут знову з боку кріпаків знаходив він повну підтримку, неодин порятунк від нового ув'язнення.

Він з'являвся в рідному селі і таємно від посторонніх допомагав своїй сім'ї в господарстві, працював у полі. Кармалюк дуже часто міняв зовнішній вигляд і одяг, наряджуючись офіцером, чиновником, шляхтичем, купцем або чумаком, щоб уникнути арешту.

Дія Кармалюка активізувала боротьбу з панщиною по всій

правобережній Україні. 22 березня 1822 р. кінний поміщицький загін розгромив загін Кармалюка і арештував повстанців. Коли його везли у в'язницю селяни виходили на зустріч і в прикованому до воза вбачали свого оборонця і месника. Суд засудив його до заслання на довичну каторгу в Сибір та покарання 101 ударом батога. Дружина Кармалюка за переховання чоловіка була засуджена до покарання 50 ударами різок та ув'язнення на час чотирьох тижнів. Все це робилося для того, щоб посягти серед селян страх і «вбити в них дух непокори». Довгий і незвичайно тяжкий шлях довелося пройти Кармалюкові з Кам'янець-Подільська до Тобольська. Ця жахлива подорож тривала більше року.

Мріючи далі про втечу, Кармалюк старався не стягати на себе підозріння, тому старанно виконував всі доручення на роботі. Адміністрація гуральні, де він працював, навіть призначила «слухняного» Кармалюка наглядачем. На це він тільки й чекав. Кармалюк домовився з своїми товаришами і в сприятливій нагоді вирвався на волю. Однак не довго нею втішався. Місцева влада зловила їх через кілька тижнів і після покарання відправила їх працювати на мідельавний завод біля Тобольська.

Безуспішна спроба втечі не зломила залізної волі Кармалюка. Він як і раніше жив надією про вільне життя. Вибравши сприятливий момент, у березні 1825 р., Кармалюк вті-

кає зі заслання. Глухими шляхами протягом цілого року пробирався він у рідні сторони. І в травні 1826 р. він появляється в Києві, де придбав пару коняг і став візникувати по шляху між Києвом і Бердичевом. Жадоба помсти за насильство і туга за родиною не давали йому спокою. Він перебирається на Поділля.

Навколо Кармалюка швидко створилися селянські загони. Поміщики знову занепокоїлися. Одні поспішно укріпляли свої садиби, інші тікали в міста, організували облоги, щоб виймати Кармалюка. Вони старалися втягнути й селян в боротьбу проти Кармалюка. Але даремно. Селяни були повністю по боці Кармалюка, переховували його з товаришами, брали участь в нападах на поміщицькі садиби.

Не маючи успіху у відкритих заходах, московські урядовці почали діяти шляхом підступу і провокації. Польський шляхтич Ольшевський спровокував Кармалюка і видав його (червень 1827 р.). Почалось знову слідство і суд. Кармалюк знову був засуджений на довічну каторгу з 101 ударом батога. Щире співчуття Кармалюкові відбулося в народній пісні:

»Кармалюку, Кармалюку,
Ти ж, Кармалюченьку,
Пливе з тебе кривавиця,
Як вода річенькова.
Дай же, Боже, здоров'ячка
Та й Кармалюкові,
Що він дав полегкість
Нашому краюві!».

Кармалюк знову на каторжних роботах у Сибіру біля Тобольська. Та не було таких перепон, які б перешкодили йому вирватись з лабет. 26 травня 1829 р. Кармалюк здійснив свою третю втечу.

Довгий і тяжкий був шлях через Казань, Москву, Креле-

вець. За відсутністю «письмового виду» його затримали в Ніжині і відправили в Новгород, не впізнавши хто він такий. В 1830 р. він знову втікає і пробивається глухими шляхами на Поділля.

Поява Кармалюка на Поділлі зміцнила впевненість селян у своїх силах. Повстають знову загони. Крім селян, навколо Кармалюка групуються втікачі — українці з царської армії. Детально розробляючи плани, загін повстанців, очолений Кармалюком, відновив свою відплатну дію. Кармалюк з своїм загоном, швидко міняючи місце перебування і маючи постійну підтримку селян, ставав невлонимий. Селянський рух охопив на цей час не лише Поділля, а й Волинь.

Але в наслідок зрадницького доносу Кармалюк був знову арештований (1830 р.). Коли його, закутого в кайдани, везли в Літин, селяни виходили назустріч і вітали його. Вирок повторено: 101 удар батога і довічна каторга. Але і на цей раз для Кармалюка це не була довічна тюрма. Він втік з в'язниці, як попередніх разів. В одній з пісень про Кармалюка говориться:

»Я не з ворів — розбійників,
Не з купців — молодців,
Я з синів, з дітей сирітських».

Обурений сміливістю Кармалюка губернатор, який вів допит, загрожує:

»Ой, накажу, розбійнику,
Тебе закувати
І в темницю кам'яную
Я велю забрати».

Кармалюк рішуче і впевнено заявляє:

»Ой, ти, вражий губернатор,
Мурів не боюся,
Я зруйную твої мури,
На волю вернуся».

Кармалюк знову на Поділлі. З новою силою розгорнулася боротьба. Рух повстанців перекинувся на сумській повіті Київщини та Волині.

В січні 1833 р. Кармалюк віддав свою родину. Повний занепад господарства, жахливі злидні, напівголодне існування дружини та дітей, постійні переслідування їх урядовцями — все це ще більше розпалило в ньому ненависть до царсько-московського урядування.

Кармалюк з своїм загоном, ховаючись у великих літинських лісах до самого дня своєї трагічної загибелі, нещадно платив гнобителям за людські кривди. Переодягнутий в одяг відставного солдата, чумака чи урядовця, Устим Кармалюк часто бував у селянських хатах, дізнавався від кріпаків про злочини поміщиків і, вивчивши розташування двору та підступи до нього, нападав вночі на панські маєтки. Місцева влада робила численні облави в лісах, у селах, усюди на шляхах стояли стійки, але Кармалюка нелегко було спіймати. Селяни охороняли його та повідомляли про небезпеку.

Про незвичайну хоробрість і виняткову спритність Кармалюка ходили перекази. Московські урядовці, говориться в одному з них, під час облави зустріли діда з бандурою за ллечима. На їх запитання — чи не бачив Кармалюка, він відповів, що пізгодина тому зустрів озброєну людину дуже схожу на Кармалюка. Урядовці помчалися в напрямі, куди показував дід. Довго і старанно шукали вони там Кармалюка, але знайти не могли. Бо дід і був сам Кармалюк. В іншому переказі розповідається, як Кармалюк, переодягнувшись в панський одяг, брав участь в організованій на нього облаві.

Але трагічний кінець життя Устима Кармалюка наближався. В темну осінню ніч з 9 на 10 жовтня 1833 р. в наслідок ганебної зради Кармалюк був убитий. Урядовці наказали таємно поховати Кармалюка без домовини, не насипаючи могили, без хреста на ній, щоб тим назавжди затерти ім'я Кармалюка і пам'ять про нього. Але діяльність й ім'я народного месника — безсмертні. Трагічна загибель, як і боротьба Кармалюка, знайшли широке відображення в народніх піснях.

»Зашуміли темні ліси»,
Червона калина,
Вже ж на Кармалюкові
Висока могила.
Ви ж, люди добрі, мої хлопці,
Ви ся догадайте,
Моїй жінці, моїм дітям
Кусок хліба дайте.»

Так обірвалося життя прославленого героя, який протягом майже чверть століття очолював боротьбу селян на Поділлі з панами і поміщиками. Умовини цієї боротьби не були легкі. Лише залізна воля і непохитна віра у справедливість своєї справи давали йому сили все перенести. Устим Кармалюк перетерпів до 1000 ударів батогами, триразове таврування і заслання в Сибір, побиття під час допитів і постійні переслідування. Він пройшов пішки понад 15 тисяч верстов, повертаючись з заслання на Поділля. Але все це не зломало його волі і завзяття у боротьбі за кращий лад і свободне життя.

»Не було таких кайданів, — відзначає народня приповідка, — щоб Кармалюка втримали.»

Устим Кармалюк усе своє життя боровся проти кріпосницького гніту, за визволення селян й українських сіл з поміщицької неволі. Очолені ним

загони зробили понад 1000 нападів на поміщиків, царських урядовців та сільських посіпак. Около 20.000 селян пішло з ним під час цієї напруженої боротьби. Активними учасниками руху, крім селян, була містечкова біднота та частково «загонова» шляхта, яку також поневолювали поміщики.

Устим Кармалюк був вірним сином свого народу, палко любив свою батьківщину і за цастя народу боровся ціле своє життя. Навіть московські урядовці не могли замовчати великої популярності Кармалюка серед народніх мас. Український народ назавжди зберіг в піснях, переказах, оповіданнях і легендах свіжу пам'ять про Устима Кармалюка. З його ім'ям зв'язані біль і радість, сподівання і надії, народній гнів і помста.

* * *

Легендарна постать Устима Кармалюка привертала до себе увагу численних, видатних письменників, художників і композиторів. Значний інтерес до Кармалюка, як і до інших народніх героїв — Гонти, Залізняка — виявив виразник інтересів закріпаченого селянства Тарас Шевченко. Під час своєї подорожі по правобережній Україні (1845-46 рр.) Шевченко записав до свого зошита два варіанти народніх пісень про Кармалюка: «Ой, Кармалюче, по світу ходиш» та «Ой, поздоров, Боже». Пісню про Кармалюка «Повернувся я з Сибіру» — знаходимо у «Журналі» Шевченка (20 травня 1858 р.). Тут же поет дав високу оцінку Кармалюкові, назвавши його

«славною лицарем». У повісті «Варнак» Шевченко під іменем каторжника — варнака Кирила розповів трагічне, повне боротьби життя Кармалюка.

Марко Вовчок присвятила відображенню життя і героїчної боротьби Устима Кармалюка багато місця. Письменниця правдиво окреслила Кармалюка, як і безправне становище українського селянства.

До постаті Кармалюка неодноразово звертався Панас Мир-«Хіба ревути воли, як ясла повні» нагадує Кармалюка.

Іван Манжура записав і видав народні пісні про Кармалюка. Головний герой роману, а композитор Микола Лисенко, збираючи теж пісні про народнього героя, написав для них музику.

С. Васильченко взяв кілька епізодів з діяльності прославленого селянського ватажка і створив п'єсу «Кармалюк». Значний інтерес до постаті Кармалюка виявила Леся Українка і Михайло Коцюбинський.

Советські письменники В. Кучеря («Устим Кармалюк», роман, 1954) також А. Малишко («Кармалюк», поема) теж віддали данину героєві

Устим Кармалюк займає почесне місце серед народніх героїв українського народу. Його безмежна відданість, безстрашна рішучість у боротьбі, великий природний розум і багаторська сила — всі ці прикмети дали йому можливість очолити селянський рух на Поділлі і ввійти до історії з ім'ям месника і оборонця пригноблених царським урядом селянських мас. Ім'я Устима Кармалюка навіки овіяне славою і пошаною.

КИЇВ І ЛЬВІВ

Продовження)

В 6 ст. на Старокиївській горі було споруджене укріплення — київське городище. В 10 ст. Київ складався з двох частин — Верхнього міста («Гора», або Дітинець) і Нижнього міста («Поділ»); 991 року було закладено Десятинну церкву. На її будову кожний київський мешканець давав одну десяту частину від своїх прибутків. Звідси церква й названа десятинною. В 1-ій половині 11 ст. Верхнє місто було розширено і обнесено валами з трьома брамами (з тому числі Золоті Ворота). В центрі його споруджено Собор св. Софії (1037). В середині 11 ст. засновано Києво-Печерську Лавру, біля якої утворився третій район міста — Печерськ. В кінці 11 ст. був споруджений Михайлівський собор Києво-Видубицького монастиря. На початку 12 ст. збудовані Михайлівська церква Києво-Михайлівського Золотоверхого монастиря та церква Спаса на Берестові.

Під час монголо-татарської навали Київ був зруйнований. В 13-16 ст. поступово відбудовувалися Поділ, Печерськ і Верхнє місто. у 17-18 ст. українські архітектори спорудили багато визначних будівель у стилі українського бароко, а саме: Братню Заборовського, дзвіницю Софійського собору, Велику дзвіницю, Ковнівський корпус і дзвіницю на Ближніх та Дальніх печерах Лаври, царський палац, Андріївську церкву (арх. В. Растреллі), надбрамну церкву з дзвіницею в Кирилівському монастирі. На

початку 18 ст. збудовано Печерську фортецю, навколо якої виросла нова частина міста, т. з. форштадт. З кінця 18 ст. поширюється класицизм. Найвизначнішою спорудою тих часів є Арсенал. На початку 19 ст. почала забудовуватись Хрещата долина, де виникла вулиця Хрещатик (головна вулиця Києва). Вона зв'язала три окремі частини міста — Верхнє місто, Поділ і Печерськ. Після великої пожежі 1811 р. на Подолі започатковано будівництво прямих вулиць, в центрі створено Контрактову площу, де зведено Контрактовий будинок (1817 р., арх. В. Гесте). Київський університет було збудовано в 1837-43 роках (арх. В. Беретті). В 1853 році відкрито пам'ятник князеві св. Володимирові Великому, в 1888 р. — гетьманові України Богданові Хмельницькому. На початку 20 ст. збудовано театр опери та балету, педагогічний та художньо-історичний музеї. В 20-х роках 20 ст. створився новий район міста — Дарниця. Споруджено Київську кінофабрику (1927-30 рр.).

З перенесенням столиці України з Харкова до Києва за часів московсько-більшевицької окупації москалі збудували будинок ради міністрів «УСССР», будинок верховного совета «УСССР», будинок київського партійного обкому, стадіон, а в 1939 році відкрито пам'ятник Т. Шевченкові.

Після другої світової війни, силою обставин, большевицький окупант змушений був відбуду-

вати Київ. Заново відбудовано Хрещатик, реконструйовано Брест-Литовське шосе, кол. Велику Васильківську вул., збудовано палац спорту, багатопверховий готель «Москва». Споруджено мости через Дніпро.

Ще за часів Київської Русі Київ став одним з найважливіших центрів художньої культури на Сході Європи. В Києві розквітали різні види образотворчого мистецтва, було створено всесвітньовідомі пам'ятки монументального живопису (мозаїки і фрески собору св. Софії, Михайлівської церкви), мініатюри в рукописах тощо.

В 13-15 ст. мистці Києва — художники, різьбарі, ювеліри продовжували традиції українського мистецтва. Багатьох із них запрошували до мистецької праці у Вільно, Краків, Сандомир. Значна роль у вихованні живописців і граверів належить Києво-Печерській Лавській іконописній майстерні. В 1875 р. в Києві відкрито київську школу малювання, яку в 1901 році реорганізовано на київську художню школу. В Києві розташовані найбільші в Україні музеї: київський музей українського мистецтва, київський музей західного мистецтва. Москва організувала в Києві свій музей т. зв. Державний музей російського мистецтва. У Києві тепер діє Художній інститут та середня художня школа.

Про українську музику є згадки вже в стародавніх письмових пам'ятках — зокрема в літописі Нестора. На фресках собору св. Софії збереглися зображення музикантів, артистів, танцюристів. У 16-17 ст. в міських церковних хорах досягло високого рівня мистецтво партесного співу, у побуті киян

були поширені народні пісні, троїста музика, гра на бандурі. У братській школі викладалася вокальна музика; в київській академії в 17-18 ст. навчалася вокальної та інструментальної музики, тут існував свій хор і оркестра. В 1904 р. відкрито в Києві музично-драматичну школу Миколи Лисенка — перший в Україні національний музично-освітній заклад. З 2-ї половини 19 ст. в Києві жив М. Лисенко, який організував аматорські вистави, виступи укр. хорів, провадив педагогічну роботу. На початку 20-х рр. у Києві жили і працювали такі композитори як К. Стеценко, М. Леонтович, Я. Степовий, Р. Глієр, В. Костенко, П. Козичький, співали О. Мишуга, О. Петрусенко, М. Донець, І. Паторжинський.

Тепер Київ є й далі центром української музичної культури. Тут діють Академічний театр опери й балету ім. Т. Шевченка, Театр музичної комедії, музична консерваторія, хореографічна школа, академічна капеля «Думка», капеля бандуристів, український народний хор, симфонічна оркестра, філармонія, ансамбль танцю...

Розвиток сценічного мистецтва в Києві починається у 2-ій половині 17 — на початку 18 ст. Поряд з виставами вертепу, що відбувалися на площах і ярмарках, у київській академії йшли вистави шкільного театру. В 2-ій половині 19 ст. в Києві гастролювали видатні закордонні артисти: А. Олдрідж, Е. Россі, Е. Дузе, В. Коклен, Л. Барнай. Москва намагалася створити в Києві постійний російський театр, але спроби її зазнали неуспіху. Кияни цілковито збойко-

тували російських артистів, що приїздили до Києва на гастролі.

Постійні обмеження та цензурні заборони московського окупанта України гальмували розвиток українського театру в Києві. Навіть після часткового скасування відомого валуєвського указу місцева московська адміністрація м. Києва обмежувала в'їзд до Києва таким видатним діячам українського театру, як М. Кропивницький, М. Занковецька, М. Садовський, П. Саксаганський. Перший український національний театр пощастило створити у Києві М. Садовському (1907 р.), який вперше показав киянам твір «Камінний господар» Лесі Українки.

Перші висвітлювання кінофільмів у Києві припадають на 1897 р. На початку 20 ст. у Києві вже було кілька кінотеатрів. В 1911 році організовано кінолабораторію «Експрес»; 1912 року на Сирці засновано кіностудію «Тіман і Райнгарт», в 1914 році — «Світлотінь». Одночасно діяли кіностудії, в якій українські артисти робили кінофільми на сюжети з українських повістей та П'єс, напр., «Пан Штукаревич», «Запорізький скарб». У 1930 році збудовано Київську кінофабрику (тепер Київська кіностудія художніх фільмів ім. О. Довженка).

Київська академія — перша школа і визначний культурно-освітній центр в Україні. Створена в 1632 році. Являла собою загальноосвітню вищу школу. До київської академії приймалася молодь усіх станів. Там училися діти козацької старшини, духовництва і міщан. Для незаможних учнів при академії існувала бурса, в якій 1811 року проживало 533

особи. Спочатку в академії було шість класів з однорічним терміном навчання: фара, або інфіма, аналогія, граматика, синтаксис, поетика, риторика і один дворічний — філософія; пізніше додано чотирирічну класу — богословія. В них вивчали мови: тодішню літературну українську мову, церковнослов'янську, польську, латинську, грецьку, старогребруйську, німецьку і французьку; історію, географію, піїтику (вміння складати вірші) риторику і діалектику (вміння вголошувати промови та дискутувати), філософію, до складу якої входила логіка, фізика, психологія, математика, етика і богословство, яке слухали ті студенти, що мали намір стати священослужителями. В останній період існування академії в ній також викладали природознавство і медицину. Вібліотека академії, що збиралася понад 150 років, була однією з найбагатших бібліотек не тільки в Україні, але й в західній Європі. Вона загинула під час пожежі 1780 року. В академії навчалися студенти з Білорусії, Болгарії, Сербії, Волощини, Молдавії, Греції, з арабських країн. Міцні науково-освітні зв'язки мала київська академія з країнами західної Європи, зокрема з Німеччиною.

Москва систематично забирала до себе видатних українських викладачів київської академії, затруднюючи їх в своїх учбових закладах та привласнюючи українську культуру для Московщини. У 1817 році царський уряд замкнув київську академію. В тому ж році в її приміщеннях було відкрито духовну семінарію, а 1819 р. — київську духовну академію. Осередками

науки й освіти в Україні стають Харківський, Київський, Львівський та Одеський університети.

В наші часи в Києві функціонують такі учбові заклади: Київський інститут театрального мистецтва, Інститут удосконалення лікарів, Інститут фізичної культури, Медичний інститут ім. Богомольця, Педагогічний інститут, Педагогічний інститут чужих мов, Художній інститут, Інженерно-будівельний інститут, Інститут господарства (створений 1920 року на базі київського комерційного інституту, засн. 1908 р.), Інститут цивільної повітряної фльоти, Технологічний інститут легкої промисловості, Технологічний інститут харчової промисловості, Сільськогосподарський інститут, Політехнічний інститут (КПІ — має такі факультети: електротехнічний, радіотехнічний, механічний, теплотехнічний, хіміка-технологічний, хемічного машинобудування, кіноінженерний, гірничий, загальнотехнічний), Автомобільно-дорожній інститут, університет ім. Т. Шевченка (заснований 1834 року, найстаріший і один з найбільших учбових закладів як в кол. царській Росії, так і в

СССР). Університет має 11 факультетів: механіко-математичний, фізичний, радіофізичний, хемічний, геологічний, географічний, біологічний, історико-філософський, юридично-економічний, філологічний і журналістики. Університет готує спеціалістів з 60 спеціальностей. Серед них такі: ядерна фізика, обчислювальна математика, фізика напівпровідників електроструму, математична лінгвістика, фізична електроніка, астрофізика, хемія полімерів, біофізика і біохемія, мікробіологія, геофізичні методи розвідки корисних копалин, політична економія, економічна географія, історія КПСС, історія ССРСР, історія УСССР (а історії України нема!), юриспруденція, українська мова і література, російська мова і література, романо-германські мови та літератури, теорія і практика совєтської преси.

Головним напрямом московсько-більшевицької політики супроти Києва є зрусифікувати його, закладити українську національну культуру в столиці України, злити її з московською і перетворити згодом в «єдину неділиму» московську совєтську культуру.

А. М.

**Читачі, не будьте в боргу
супроти журналу**

» А В А Н Г А Р Д «

**РОЗРАХОВУЙТЕСЯ СВОЄЧАСНО ЗА ОТРИМАНІ
ПРИМІРНИКИ ЧЕРЕЗ НАШИХ ПРЕДСТАВНИКІВ!**

Старовинний праукраїнський соціяльний устрій

(На основі аналізу українського весілля)

В. ЩЕРБАКІВСЬКИЙ

III

Треба сказати, що в Україні взагалі вінок на голові мали право носити тільки дівчата. Він служив ознакою дівочтва, апотропейоном від всяких нарочків, від лихого ока і від нечистої сили, а одночасно й пересторогою для мужчин. Для зміцнення апотропейної сили у вінок вплітали ще й часник, який сам по собі служив апотропейоном проти нечистої сили (чортогоном). Часник часто вплітали молодій (крім вінка) ще й у волосся, яке молода мала звичайно розплетене. Уже Ягіч (в *Zeitschrift für slavische Philologie*) указав на важливу різницю між українцями і москвинами в тім, що в українців вінок служив ознакою «дівочтва», бо покритка уже не сміла його носити, а у москвинів такого звичаю не було, і такого значіння вінок не мав взагалі.

Весільний вінок в українським весіллі, як апотропейон, грав таку роль для молодої, як у інших народів покривало, що закривало молоду і яке у москвинів зветься фатою. Це покривало мало значіння охоронити молоду від поганого ока і від наслання нечистої сили. У одних українців не було цього звичаю; народне українське весілля не знає покривала — фати; це тому, що вінок цілком заміняв його своїм апотропейним значінням³). Отже знову цей звичай незвичайно різко відрізняє нас від патріархальних москвинів і семітів. Ми знаємо, що у старих ізраїльтян був цей звичай, і що, коли, відповідно до енодогамного звичаю, Яків хотів взяти у свого дядька Лавана його молодшу дочку Рахіль, то йому під покривалом підставили старшу дочку Лію. В багатьох московських оповіданнях теж можна прочитати, як обдурили молодого, і замість гарної дочки йому під фатою підставили сестру її старшу,

³) Видатний болгарський учений Вакарельський в своїй статті «Забульване на невестата», дуже добре пояснив значення покривання молодої покривалом у болгарів і у всіх слов'янських народів, але зачислив туди і українців, очевидно, одержавши неправильні відомості від малросів, що жили в Болгарії, які оповідали йому про вживання покривала-фати в інтелігентським весіллі в сучасній йому Україні, роблене під впливом Московщини.

або поганішу, криву, сліпу і т. п. У нас нічого такого не могло бути.

В античній Греції вінок грав ту саму апотропеїчну роль, що й в Україні. Коли з Пірея в Атенах відпливали на кораблях колоністи на береги Чорного моря, то їх проводжали з вінками і кидали вінки у море, щоб охоронити від бурі і всякого іншого нещастя... Лавровий вінок за перемогу на Олімпійських грах тому так високо цінився, що апотропеїзм цього вінка зміцнювався ще тим, що був зроблений з галузок того лавра, який ріс біля храму Зевеса, в Олімпії. Це значення вінка в Греції, мабуть, збереглося там по традиції від матриархальних етнічних елементів, що жили в Аттиці перед приходом туди індо-європейських патріархальних дорійців.

В неділю молодий та молода лишаються кожен у себе вдома, готуючись до церемонії вінчання, що одначе лишається актом зовсім побічним для весілля.

У молодого староста, перехрестивши двері палицею, веде молодого з хати в двір. Усі присутні стають у коло, а мати кропить молодого свяченою водою; після чого молодий перед кожним з присутніх б'є поклони, починаючи від матері й кінчаючи навіть малими дітьми, цілується з ними і потім виряджається до церкви. З ним обов'язково йде старший боярин і підбоярин, і обов'язково мусять іти світилки, з яких одна несе шлюбні свічки, а друга меча, оздобленого квітками або стрічками й застромленого у верхню скоринку хліба (це щось подібне до зброї з грецьким тирсом, по догадці Вовка). Але батьки ніколи не йдуть на вінчання; це було б великою непристойністю. Молоді можуть йти окремо до церкви, а часом молодий заходить ще до молодої; тоді батьки молодої благословляють їх разом.

У молодої в хаті спочатку відбувається обряд розплітання коси. Їй розплітають косу, розпускають волосся, яке вона мала старанно заплетене в одну косу. Це робиться так: на середину хати виносять діжу, покривають її кожущиною або скатеркою і саджають на запрошення хору пісню. Тоді брат молодої, обов'язково нежонатий (умова — *sine qua non*) або найближчий нежонатий родич розплітає косу. Потім дружки розчісують волосся і мастять його маслом та медом, чіпляють до нього багато монет надарованих молодим і крайчик хліба, а батьки молодої,

тітки та сестри в перших, дають головки часнику, як талісман (апотропейон), які теж чіпляють до волосся, потім волосся знову заплітають в одну косу і укладають на голові у вигляді вінка. Тепер молода востаннє носить дівочу зачіску, а мати кладе їй на голову останній вінок. При цій церемонії співаються дуже поетичні пісні, в яких виспівують, як молода прощається з своєю косою. В різних місцевостях ця процедура має свої варіанти. Перед відходом до церкви молоду благословляють її батьки, а коли прийшов молодий, то благословляють обох разом. Потім ідуть до церкви молода й дружки, а коли є й молодий, то й бояри й старости. Часто поперед походу несуть або прапор, або гильце чи коровай, і співають та грає музика, але, підходячи до церкви, музику і пісні звичайно припиняють. По вінчанні в церкві вертаються обоє молодих до хати молодої, де їх зустрічає батько й мати молодої з віком діжки в руках, покритим скатеркою, на якому стоїть хліб, сіль і пляшка з горілкою. Молоді вітають батьків і дістають благословення хлібом. Батько молодої подає зятеві чарку горілки; зять бере її, але слухаючись хору, який перестерігає його, щоб не пив того, що дає йому ворст, передає чарку бояринові, щоб той вилив її на гриву коневі, передає старшому бояринові чарку, а той через плече виливає горілку на землю. Потім староста наказує молодому взяти в руки кінець рушника, яким пов'язаний староста (його окраса), а другою рукою взяти молоду за її хустку.

Так обводить молодих тричі навколо діжі, що поставлена на стільчику серед двору, і так проводить їх у хату під віком діжі, що його держать високо батьки молодої перед порогом хати. В деяких місцевостях України мати сама зустрічає молодих у вивернутім кожусі.

Увійшовши в хату, староста обводить молодих тричі навколо стола, по лавках і садовить на посад, потім частують горілкою, і всі присутні сідають обідати, тільки молоді не беруть у цьому обіді участі; так само, як і на заручинах, вони їдять окремо в іншій кімнаті. Після обіду дружки співають пісню:

Та чого, бояри, сидите,
Та чому додому не йдете?
Та ще дівчина не вийшла наша,
Ще ви її та не візьмете,

Хоч засватана і повінчана,
Ще ж ви її та не візьмете.

Після цієї пісні молодий виходить з усім своїм товариством, щоб вернутися за молодою ввечері. До цієї пори це все була тільки прелюдія весілля.

В час післяобідньої перерви молода з своїми друзками й молодий з старшим боярином ходять по своєму кутку просити людей на весілля, але молода окремо від молодого. При зустрічі з тим, кого мають запросити, однаково і молодий і молода здоровкаються, а потім кланяються в ноги йому, тобто стають на коліна і б'ють поклон головою до землі, говорячи: «Прошу на хліб, на сіль, на весілля». Або: «Просять батько й мати, прошу і я на хліб, на сіль, на весілля». Потім встають і коли більш менш рівня по літам, то цілуються, а коли старший, то цілують у руку. І так повторяють тричі, і то не тільки молодий і молода, але теж старший дружко (старший боярин) і старша дружка. Обійшовши й запросивши в такий спосіб усіх, кого треба і навіть дітей, молоді вертаються до своїх хат і приготавляються до останнього акту весільної драми, себто до добування молодим молодої.

В хаті молодого молодий, тепер уже маючи титул **князя**, організує дружину до нападу на хату молодої.

В хаті молодої організується оборона молодої, скликаються родичі молодої, парубки, дядьки-старости і т. п.

В хаті молодого, після вінчання в церкві по обіді, відбувається церемонія набору дружини: молодий набирає собі дружину. На особливі запросини до нього в двір збираються його товариші-парубки, а він вибирає собі з них **боярів**; його **дружко**, що тепер одержує титул **старшого боярина**, з кожного з цих **бояр** здимає шапку й несе її до хати. Там до шапок пришивають «квітку» з барвінку та червоної стрічки (faveurs — французького народного весілля). Потім нашивають такі самі **квітки** чи значки і решті дружини: світилкам, що з них одна несе меча (або подобу його), встромленого **в окраець хліба**, піддружому, себто товаришеві дружка, **свашкам**, хорунжому (що несе прапор), **музикам і візникові**.

Васалітет дружини до її князя виявляється в тім, що її члени, беручи на увагу похід, що його розпочинає князь, роблять між собою складчину на нього... Потім відбувається обряд, який можна вважати за пережиток колишньої присяги.

(Далі буде)

ПРАВО МОЛОДІ ...

(Закінчення із стор. 2)

в дурні», але ще намагаються обдурити громадську опінію.

Постає питання, чи існує право молоді на ініціативу і власну думку, чи такого права нема? Щоб відповісти на це питання, треба зробити певні передпосилки. Молодь не є категорією сама для себе; вона є частиною суспільства і мусять бути підпорядкована законам того суспільства. Тих законів не можуть підважувати навіть критерії «фундаментальних академічних свобод». Студентська молодь, організована в своїх студентських організаціях і товариствах, має, звичайно, свій організаційний статут, свої права і обов'язки. Інтерпретацією тих прав і обов'язків є, звичайно, органи, покликані зборами тих студентських установ. Члени, що не підчиняються законам своїх товариств, перушують порядок і мусять бути притягнуті до відповідальности чи осуду. Ініціатива і власна думка молоді є конечно потрібні, але вони не можуть відбуватися коштом суспільних законів, бо право на ініціативу і власну думку є обмежене вищим добром, яким є в нашому випадку добро української справи. Буває часом, що існуючі закони є заскоружлі і не відповідають даному етапові розвитку суспільства і потрібво їх змінити. Це, однак, в

ніякому випадку не стосується нашого національного і політичного положення. Політичне співіснування двох різних систем, комуністичної і ліберально-капіталістичної, що під цю пору відповідає потребам обидвох протилежних собі блоків держав, не є в ніякому разі розв'язкою української проблеми. Навпаки, таке співіснування дає змогу всрогові декінчити русифікаційний процес в Україні, без того, щоб хтось зі зовні тому протиставився. Культурний обмін, що відбувається по дуці того співіснування між згаданими блоками, є звичайним обманом, «потьомкінськими селами», які ще краще мають замаскувати нагу природу московського імперіалізму. Практика показує, що московських «культуртрегерів» у вільному світі ще ніхто не переконав, але вони вже не одного з наших сантиментально уособлених людей збалантували і поставили під свій «прогресистський» вплив. Інша річ, якщо б була можлива речева дискусія у вільній атмосфері. Але, по-перше, що на таку дискусію прийдуть такі випробувані агітатори, яких ніщо не переконає, а по-друге, якщо навіть переконає, то це будуть єдиниці, а загаль за залізною заслоною про це ніколи не довідається.

Повертаючи до ньюаркського випадку, ми можемо його окреслити, як вилам зі спільного фронту. Уявім собі, що на фронті йде завзята боротьба за бути, чи не бути, а тут знаходиться група вояків, що мають «власну думку» і проявляють ініціативу переговорів з ворогом. На вимогу командування звернутись з дороги, ця група вояків під керівництвом свого «капрала» сбурюється і протестує та таки йде з ворогом на переговори, щоб відтак в'яснити, що хотіли його перехитрити.

Згаданій молоді можемо однак не дивуватися, бо вона, може, робила це з переконанням, що це є корисна для ук-

раїнської справи акція. Але «опікунам» таких грубих порушень фронтової дисципліни простити не можна. Їхня акція мусить знайти належний громадський есуд, а для молодих — це пересторога на майбутнє. Право на ініціативу і власну думку в політичних питаннях, ще мають відношення до боротьби на фронті, належить відповідальному політичному чинникові, а не окремим особам. Власну думку й ініціативу студентська молодь може і повинна проявляти на всіх ділянках суспільного і політичного життя, однак це не може бути коштом порушення основних засад, на яких спирається наше громадське і суспільно-політичне життя.

БУДИНОК УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ

куплений заходами СУМА ,ООЧСУ і ТУСМ у Філадельфії, ЗДА.

КОМУНІКЕ ЦЕНТРАЛЬНОЇ УПРАВИ СУМ

Про пленум центральних органів СУМ, що відбувся в двох частинах: європейській (Париж), 27-28. 3. 1964 р., та американській (Нью-Йорк), 11-12-13. 4. 1964 р.

Пленум відбувся під знаком 150-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка та під гаслом СУМ на 1964 р.: «Встане Україна!» В ньому взяли участь: мгр О. Коваль — голова ЦУ СУМ (Бельгія), д-р М. Кушнір — голова Центральної Виховної Ради СУМ (ЗДА), д-р Б. Стебельський — заступник голови і референт юнацтва (Канада), мгр Г. Ощико — ген. секретар і голова КУ СУМ в Бельгії, мгр Е. Гановський — референт координації праці СУМ (ЗДА), д-р Т. І. Кіс — референт зовнішніх зв'язків (Бельгія), ред. Вол. Лєник — голова Центр. Контрольної Комісії, (Німеччина), М. Фурда — голова ГУ СУМ в Америці і член Центр. Контрольної Комісії, д-р М. Гута — голова КУ СУМ у Канаді, П. Вацук — член Центр. Контрольної Комісії (Канада), С. Костюк — голова КУ СУМ у Німеччині, Б. Білогоцький — голова КУ СУМ у Франції, ред. Л. Полтава — головний редактор юнацького журналу «Крилаті», п-і інж. В. Юрченко — член ред. колегії і член ЦВРади, Заступник голови ЦУ і голова КУ СУМ у Вел. Британії Я. Деремєнда прислав свій мандат. Не могли взяти участі голови КУ СУМ в Австралії, Австрії, Аргентині, Парагваї і Венесуелі.

Першу частину пленуму відвідав та взяв участь у нарадах ген. капелян СУМ о. канц. М. Левенець та о. Длубак.

Праця пленарного засідання центральних органів СУМ тривала разом 5 днів, впродовж

яких заслухано звітів, що виявили новий поважний зріст членства та юнацтва, дальші невпинні заходи для підвищення кваліфікацій виховників; що раз більше число молоді прибуває на відпочинково-виховні та вишкільні сумівські табори. За останнього півтора року набуто на власність нові доми та оселі й розбудовано дотеперішні оселі. Впарі з цим тисячі юнацтва СУМ пройшли іспити на сумівські ступні та проявили себе в численних самодіяльних гутках.

До важливих здобутків нашої Спільки належить поява журналу-місячника «Крилаті», що здобув собі великі симпатії серед юнацтва СУМ та поза-спількової молоді. Крім журналу «Крилаті», що призначений для юнацтва, виходив також квартальник для дійсного і старшого членства — «Авангард», а для виховників — «Записки виховника», як періодичне видання. Для внутрішньої інформації служать: «Бюлетень ЦУ СУМ» та вісник ЦУ СУМ «Наші справи». Для зовнішньої інформації та журналістичних і літературних спроб появлялися також середкові журнали та сумівські сторінки в різних часописах: «Ідея і Чин» («Шлях перемоги»), «Шлях молоді» («Свобода»), «Юнацький світ» («Гомін України») «Голос молоді» («Українська думка»).

Під час пленуму були виголошені доповіді й реферати:

1. «Релігійне виховання в СУМ» — о. канц. М. Левенець.

2. «Проблеми людини, її по-
стави і покликання, як
принципи виховних нама-
гань — зі становища ук-
раїнського націоналізму» —
д-р М. Кушнір.
3. «Основи виховання в ро-
дині» — м-р О. Коваль.
4. «Проблеми молодшого
юнацтва СУМ» — ред. В.
Леник.
5. «Проблеми старшого
юнацтва СУМ» — С. Кос-
тюк.
6. «Роля старшого членства
в СУМ» — д-р Б. Сте-
бельський.
7. «СУМ і громадське життя»
— д-р Т. К'с.
7. «Програма вишкєлу вихов-
ників» — м-р Г. Опцико.
9. «Правильник таборування»
— д-р М. Гута.
10. «Батьківські комітети» —
д-р М. Гута.

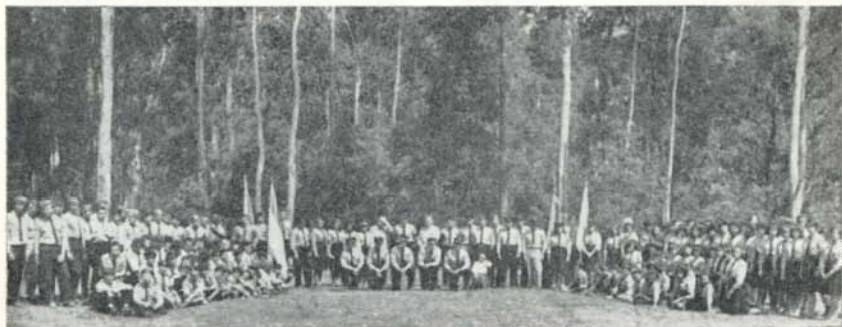
Перші три доповіді мали при-
плідний характер і їх заслуха-
ли ширші кола громадськості.

У висліді дискусії та після
обговорення різних питань бу-
ли схвалені постанови, що ма-
ють за мету посилення різних
відтинків праці, а зокрема ви-
ховного. Прийнято запропоно-

ваний д-ром Б. Стебельським
«Правильник дружин СУМ»
(для дійсного і старшого член-
ства), яким буде завершено ор-
ганізаційну структуру СУМ.
Затверджено також правиль-
ник, що буде регулювати табо-
рування. Стверджено потребу
тісної співпраці з батьками в
питанні виховання. Рішено
провести широку кампанію в
місяці «Юного Сумівця» (тра-
вень) з метою заінтересувати
громадськість працею СУМ.
Заплановано цілий ряд видань
виховно-вишкільного характе-
ру та рішено розписати кон-
курси на гимн і марші СУМ та
на літературні твори з вихо-
вним змістом. Схвалено ініці-
ятиву ЦУ СУМ щодо застосу-
вання діапозитивів у виховній
праці та обмін сумівськими
фільмами.

Пленум зайняв становище до
ворожих спроб втягнути укра-
їнську студентську молодь у
сферу контактів з ворогом і
свєтєсфільської пропаганди, за-
суджуючи окремі випадки, що
мали недавно місце.

Наради пленуму пройшли в
живій атмосфері, сповненій ве-
ликою турботою за долю ук-
раїнської молоді на чужині.

Учасники табору СУМ «Лісва пісня» Осередку ім. гет. І.
Мазени в Мельбурні Австралія.

ІЗ ЗВЕРНЕННЯ

ДО УКРАЇНСЬКОЇ ГРОМАДСЬКОСТІ У ЗВ'ЯЗКУ ІЗ ЗБІРКОЮ НА ФОНД ОСЕЛІ СПІЛКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ У ВЕЛИКІЙ БРИТАНІЇ

Вже 16 років існує та діє **Спілка Української Молоді у Великій Британії**. За нами кілька років праці з юнацтвом СУМ. Досвід багатьох літ у праці з юнацтвом виказав, що таборування є одним з найкращих і найбільш творчих засобів виховання. Тому практику таборування Крайова Управа бажає за всяку ціну продовжувати, а що число в таборах систематично зростає (70 душ юнацтва було в першому році таборування, а 400 на десятому, влітку минулого року), то Крайова Управа рішила минулого року **набути власну оселю**. Цю постанову затвердив Крайовий З'їзд СУМ в січні 1963 року.

Один рік пройшов заки ми змогли реалізувати постанову З'їзду. **Остаточо 12 лютого 1964 р. ми закупили посілість, яка має 13 гектарів (32 акри).**

Посілість, яка називається **THE OLD CLIFF HOUSE**, знаходиться недалеко села **WESTON-ON-TRENT**, 7 миль на південь від м. **Derby** і складається з мешканевого будинку на 10 кімнат і 2 кухні, 3 гаражів, 1 стайні, 1 магазину на пальне, 1 дерев'яного бараку, 2 домиків над ставком і рікою, 2 малих будов над водою, 4 бетонових півкруглих бараків та 6 напіврозвалених будівель з цегли і декілька бетонованих площ.

До посілости є два в'їзди з головної дороги. На площі, яка межує з залізничною лінією, є асфальтова дорога, що має

розгалуження в кількох напрямках.

На північ від мешканевого будинку є три площі-сіножаті, які займають простір двох третіх цілої посілости. Частина другої та ціла третя площі були зайняті давніше під військовий, а згодом цивільний табір. Це місце надається добре на розбудову сумівського тобору. Кожна із згаданих площ є обведена густим живоплотом. На правому крилі від дому положений лісок з грубими деревами різного сорту. У лісі є глибокий яр. За домом є невеликий город з декількома свочевими деревами. Далше на південь — город і ліс межують з каналом, який відгороджує частинку посілости та до якої маємо доступ через місток. За каналом — берег, що належить до посілости, вкритий деревами і кущами, а далше є два природні басейни, з яких один вливається до ріки Трент, з якою в одному місці межує наша посілість.

Цілість викликає миле враження та має всі передумови, пстрібні і корисні для таборів.

Першою і головною метою оселі є бути культурним центром для української молоді у Великій Британії. Нашим бажанням є, щоб українська молодь користала з оселі по можливості цілий рік і для цього є відповідні умови. Як можемо вже тепер передбачити, то найкраще і найповніше буде використана оселя в літньому періо-

ді, бо в тому часі відбуватимуться юнацькі табори. Поза тим, Правильник Юного СУМ вимагає, щоб юнацтво відбувало кінцевогвижнєве таборування і це можна буде легко виконати, уложивши цілорічний плян таборування окремих осередків. Крайова Управа вважає кінечним організувати кілька разів у році курси для виховників для підвищення їх кваліфікацій, як також курси для вишколу впорядників, які з часом мають перебрати керівництво в клітинах СУМ. Вкінці, оселя повинна стати постійним місцем оточених і крайових здвигів, спортових ігрищ та різного роду конкурсів.

Ціна оселі — 10,700 фунтів. Коли до тієї суми додамо кошти трансакції — понад 300 фунтів, а також витрати, пов'язані зі закупом і перевозом бараків та іншого таборового майна з Ньюгейт Ст. в сумі понад 1,000 фунтів, то все наше зобов'язання до оселі буде виносити понад 12,000 фунтів. Для упорядкування оселі треба буде додаткового вкладу 10-12 тисяч фунтів. Враховуємо потребу побудови залі на яких 1,000 місць, кухні, умивальок і туалет, поставити в декількох місцях тривку огорожу, поправити мешканевий дім та поставити закуплені бараки. Все це разом коштуватиме коло 25 тисяч фунтів.

Не думаємо займати весь простір посілости лише під табори чи для виховно-вишкільних цілей. Якщо буде можливість і потрібні фонди, то ми бажали б провадити якийсь рід господарства, чи відпочинковий ресорт, і щонайменше господарити так, щоб з прибутків покрити всі майбутні витрати, пов'язані з удержанням оселі.

Набуття оселі — велике і корисне діло. Але його можна буде завершити тільки спільним зусиллям всієї української громадськості. Допоможіть Крайовій Управі вашими щедрими і щирими пожертвами оплатити всі кошти її закупу та розбудувати її. Ми купили оселю в більшості за позичені гроші, які треба в межах року повернути. До нас мали довір'я і свої і чужі кредитори. Віримо, що збірка, яку починаємо, дасть нам можливість скоро позбутися довгів, як також розбудувати оселю так, що не буде виглядати гірше, ніж подібного роду оселі державних народів і так, щоб наша молю могла гордитися нею.

Просимо всіх: жертвуйте скоро, жертвуйте щиро, жертвуйте щедро!

Сказав колись великий наш Пророк Т. Шевченко: **«В своїй хаті — своя правда, і сила і воля».** Цього року минає 150 літ з дня народження нашого генія Т. Шевченка. Йому належить від нас пам'ятник на відзначення великої річниці. Таким пам'ятником нашим буде оселя СУМ і її іменуємо **Оселя СУМ ім Т. Шевченка — «Тарасівка»**, як скромний наш вияв вдячності великому поетові за його невмірущі ідеї.

До тих промовистих слів генія України долучуємо наш палкий і гарячий апеля: «Своєю жертвою збудуймо під патронатом Тараса твердиню на чужині, щоб на ній та при її допомозі плекати воїнів і лицарів для священного походу на звільнення України».

Пожертви просимо складати на руки збірщиків, в Управах Осередків у Вашій місцевості, або безпосередно до Крайової Управи СУМ-у:

13, Claremont, Morley St.,
Bradford 7, Yorks, England.

ОСЕРЕДОК СУМ КУПИВ ТАБІР

Осередок СУМ в Мельбурні, Австралія, набув на власність дуже гарну і досить велику площу (134 акри), в гарному місці, з рідким лісом та гарною рікою. Сподіваємося, що при відповідній розбудові ця площа може стати не тільки місцем таборування сумівської молоді, але і місцем відпочинку для українців із стеїту Вікторія.

Площу закуплено 16-го серпня 1963 р., а вже 21-го грудня

на тій площі відбулося відкриття табору.

Загал українців до купна площі поставився дуже позитивно і з задоволенням, що вказує на те, що ідеї СУМ є живі серед нашого суспільства.

Площа коштує 4.000 фунтів; більше ніж половину з того ми вже заплатили, а решту напевно сплатимо до двох літ.

П. Сорока

.....□ □.....

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ «АВАНГАРДУ»

	річно 4 числа	одне число
ЗДА і Канада	— 2 дол.	0.50 дол.
В. Британія	— 12 шіл.	3 шіл.
Австралія	— 18 шіл.	4/6 шіл.
Німеччина	— 6 НМ	1.50 НМ
Бельгія	— 80 фр.	20 фр.
Франція	— 8 фр.	2 фр.
Австрія	— 40 шіл.	10 шіл.
Південна Америка	— 1.20 дол.	0.30 дол.

3 інших країнах відповідно до американського доляра.

Передплату висилати банковими чеками на адресу:

UNION DE LA JEUNESSE UKRAINIENNE
Comité Central

72, Boulevard Charlemagne, Bruxelles 4, BELGIQUE.

.....□ □.....

Члени СУМ! В періодах між появою АВАНГАРДУ, КРИЛАТИХ, ЗАПИСОК ВИХОВНИКА читайте ті українські газети, які відпускають місце для цілих сторінок, редагованих членами СУМ, або обширно інформують про життя і діяльність СУМ!

Підтримуйте українську патріотичну пресу —
пропагатора наших ідей і лучника українців
у розпорошенні!

Видання СУМ — це один із засобів виховання. Друковане слово привносить користь читачеві, сумівській організації та українській спільноті взагалі. Культурний рівень народу міряється тиражем друкованого слова. Друковане слово — це духовна пожива.

Читайте і поширюйте видання Центральної Управи СУМ:

«АВАНГАРД» — журнал для дійсного старшого членства.

«КРИЛАТІ» — журнал для сумівського юнацтва й молоді.

«ЗАПИСКИ ВИХОВНИКА» — практичний журнал для Виховників Ю СУМ.

Своєчасне розчислення свідчить про Вашу обов'язковість і громадську виробленість.

З Друкарні

«Української Видавничої Спілки» в Лондоні

Printed by the "Ukrainian Publishers, Limited"
200, Liverpool Road, London, N.1.